

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Dr. Mirela ATANASIU

**IMPLICAȚIILE PARTICIPĂRII ROMÂNIEI
LA DEZVOLTAREA CAPABILITĂȚILOR
ÎN CADRUL MULTINAȚIONAL ORGANIZAT
DE NATO ȘI UE PRIN INIȚIATIVELE
„SMART DEFENCE” ȘI „POOLING AND SHARING”
ASUPRA REVIZUIRII STRATEGIEI
DE TRANSFORMARE A ARMATEI ROMÂNIEI**

Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”
București - 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ATANASIU, MIRELA

Implicațiile participării României la dezvoltarea capabilităților în cadrul multinațional organizat de NATO și UE prin inițiativele "Smart Defence" și "Pooling and Sharing" asupra revizuirii strategiei de transformare a armatei române / dr. Mirela Atanasiu. - București : Editura Universității Naționale de Apărare "Carol I", 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-660-115-3

355.45(498)

**© Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt rezervate
Universității Naționale de Apărare „Carol I”**

- *Lucrarea a fost discutată în ședința Consiliului Științific al CSSAS*
- *Responsabilitatea privind conținutul revine în totalitate autorilor*

ISBN 978-606-660-115-3 (print)

ISBN 978-606-660-116-0 (on line)

CUPRINS

Summary	4
Abstract	5
Introducere	7
Capitolul 1 – Cadrul de securitate comună europeană de dezvoltare a capabilităților de apărare	9
1.1. Mutații ale paradigmei de securitate ce au dus la crearea actualului cadru european multinațional de securitate	9
1.2. Conceptele „Smart Defence” și „Pooling and Sharing”	13
1.3. Regândirea conceptelor. Cât de actuale și pertinente mai sunt conceptele „Smart Defence” și „Pooling and Sharing” la nivelul NATO, respectiv al UE?	15
Capitolul 2 – Forme de manifestare ale participării României la dezvoltarea capabilităților NATO și UE	21
2.1. Determinări ale participării României în cadrul proiectelor de dezvoltare a capabilităților comune	22
2.2. Proiecte multinaționale la care România participă în cadrul NATO și UE	25
2.3. Planificarea apărării României bazată pe capabilități	29
Capitolul 3 – Direcții de transformare a Armatei României	33
3.1. Procesul de transformare a Armatei României – consecință directă a transformării NATO și UE	34
3.2. Niveluri de transformare ale Armatei României	42
3.3. Elemente de revizuit în cuprinsul Strategiei de Transformare a Armatei României	48
Concluzii	52
Bibliografie	55
Anexa	57

Implications of Romania's participation in developing capabilities in NATO and EU multinational frameworks by "Smart Defence" and "Pooling and Sharing" initiatives, upon the revision of Romanian Armed Forces' Transformation Strategy

Summary

Introduction • **The framework of European common security for developing defence capabilities** * Mutations of security paradigm which led to creating the current multinational European security framework * "Smart Defence" and "Pooling and Sharing" concepts * Concepts' rethinking. How much actual and pertinent are "Smart Defence" and "Pooling and Sharing" concepts at the level of NATO, and EU? • **Manifestation forms of Romania's participation in the development of NATO and EU capabilities** * Multinational projects wherein Romania participates in NATO and EU frameworks * Determinations of Romanian participation within projects of common capabilities development * The Romanian defence planning based on capabilities • **Directions of Romanian Armed Forces transformation** * The Romanian Armed Forces transformation process – direct consequence of NATO and EU transformation * Levels of Romanian Armed Forces transformation * Elements to revise in the Romanian Armed Forces' Transformation Strategy • **Conclusions** • **Bibliography** • **Annexes.**

ABSTRACT

In our study, we set as main goal the scientific approach of the implications of Romanian participation to the development of capabilities in the multinational framework organized by NATO and EU by “Smart Defence”, respectively “Pooling and Sharing” initiatives, on the revision of Romanian Armed Forces Transformation Strategy. Subsequent to the settled primary goal we will consider as secondary goals to be analyzed some elements characterising the current framework of European common security as result of security paradigm transformation, the “Smart Defence” and „Pooling and Sharing” concepts and their viability under the circumstances of organizational transformation of NATO and EU.

The logical trend of our approached research theme will be continued by the analysis of determinations in regard to the implications of the Romanian state by its participation in the framework of both initiatives on the level of European security by the proposal and implementation of common multinational projects, involvement which lead to the construction of a Romanian defence capability-based planning.

The need to adapt to the new concept of “defence capability-based planning” represented a direct consequence of the directions of transformation on the conceptual, structural and operational level of the Romanian Armed Forces. Thus, by the corroboration of efforts and the reach of initially set research goals there will be fulfilled a series of proposals to revise the 2007 Romanian Armed Forces Transformation Strategy approved before the both “Smart Defence” and “Pooling and Sharing” initiatives were launched.

We consider the approached theme is topical and challenging and by studying it thoroughly there can be identified the most important implications of Romania to the specific organizational transformation initiatives actuated by the metamorphosis of security challenges that presently envisages the entire range of human actions and manifests as emergent, complex and asymmetrical risks and threats both organizations are confronting within the dimension of providing security for member and partner states.

The concordance and synchronization with the responsibilities the Romanian state should comply with, as NATO and EU member, is vertically top-to-bottom accomplished starting from the level of these responsibilities comprised in the set of objectives to reach and in the national governmental strategies in the field of defence and security.

Transformation represents a networked phenomenon and with cascading effects initially released by the metamorphosis of risks and threats against security on different levels encompassing the actual action evolvments toward the conceptual, structural and operational modernization and the optimization of NATO and EU structures in matters of security and defence by developing efficient capabilities in the multinational framework by “Smart Defence” and “Pooling and Sharing” known capabilities. Concomitantly, there is a need for the adaptation of the associated missions of NATO and EU military structures in the collective security framework as well as of the Romanian Armed Forces in the national and collective security framework.

The organizational transformation in the overall conceptual plan is mainly materialized in the revision of NATO and EU security strategies. The apparition of new reference concepts for the achievement of defence and security in the European common framework requires the adaptation of national strategic documents (National Defence Strategy, Romanian National Security Defence Strategy, Romanian Armed Forces Doctrine, Romanian Armed Forces Transformation Strategy, etc.) by their comprisal, adoption and application in the national and collective security and defence conception.

The finality of our study is to trace some concrete and viable guidelines to revise the Romanian Armed Forces Transformation Strategy, direct consequence of implications of Romanian participation to the development of defence capabilities in the framework of European and Euro-Atlantic multinational initiatives.

Introducere

În cadrul studiului nostru, ne propunem ca obiectiv general abordarea implicațiilor participării României la dezvoltarea capacităților în cadrul multinațional organizat de NATO și UE prin inițiativele „Smart Defence”, respectiv „Pooling and Sharing”, asupra revizuirii Strategiei de Transformare a Armatei României. Subsecvente obiectivului general stabilit, vom considera ca obiective secundare de analizat elemente ce caracterizează cadrul actual de securitate comună europeană ca rezultat al transformării paradigmei de securitate, inițiativele „Smart Defence” și „Pooling and Sharing” și viabilitatea lor în condițiile transformării organizaționale ale NATO și UE.

Fluxul logic al abordării temei de cercetare va fi continuat prin analiza determinărilor implicării statului român în cadrul celor două inițiative, implicare care necesită construirea unei planificări a apărării României bazată pe capacități.

Necesitatea de adaptare la conceptul nou al „planificării apărării bazată pe capacități” a reprezentat o consecință directă a direcțiilor de transformare la nivel conceptual, structural și operațional a Armatei României. Astfel, prin coroborarea eforturilor și atingerea obiectivelor de cercetare stabilite inițial se vor realiza o serie de propuneri de revizuire a Strategiei de Transformare a Armatei României aprobată în 2007, înainte ca cele două inițiative „Smart Defence” și „Pooling and Sharing” să fie declanșate.

Considerăm că tema abordată este actuală și stringentă și că, prin aprofundarea studiului acesteia, se pot identifica implicațiile participării României la inițiativele specifice de transformare organizațională determinate de metamorfoza provocărilor de securitate, ce vizează în prezent întreaga plajă a acțiunii umane și se manifestă sub forma unor riscuri și amenințări emergente, complexe și asimetrice, cu care cele două organizații se confruntă în dimensiunea asigurării securității statelor membre și partenere.

Concordanța și sincronizarea cu responsabilitățile statului român în calitate sa de membru al NATO și UE se realizează pe verticală, de sus în jos, începând de la nivelul includerii acestora în setul de obiective de atins și în strategiile naționale în domeniul apărării și securității.

Transformarea reprezintă un fenomen în rețea și cu efecte în cascadă declanșat inițial de metamorfoza riscurilor și amenințărilor la adresa securității la diferite niveluri care au determinat evoluțiile acționale actuale în sensul modernizării conceptuale, structurale și operaționale, precum și optimizarea structurilor NATO și UE în materie de securitate și apărare și dezvoltarea de capacități în cadru multinațional prin inițiativele „Smart Defence” și „Pooling and Sharing”. Concomitent, este necesară o adaptare a nivelului de ambiție al NATO și UE în cadrul securității colective și, implicit, a misiunilor Armatei României în cadrul securității naționale.

Transformarea organizațională în plan conceptual general se materializează, în principal, în revizuirea strategiilor de securitate ale NATO și UE. Apariția noilor concepte de referință pentru realizarea apărării și securității în cadrul european comun necesită adaptarea documentelor strategice naționale (Strategia Națională de Apărare, Strategia de Securitate Națională a României, Doctrina Armatei României, Strategiei de Transformare a Armatei României etc.) prin includerea, adoptarea și aplicarea acestora în concepția de securitate și apărare națională.

Finalitatea studiului nostru este aceea de a recomanda direcții concrete și viabile de revizuire a Strategiei de Transformare a Armatei României, consecință directă a implicațiilor participării României la dezvoltarea capacităților de apărare în cadrul inițiativelor multinaționale europene și euroatlantice.

Capitolul 1.

Cadrul de securitate comună europeană de dezvoltare a capacităților de apărare

În contextul mediului internațional de securitate instabil și imprevizibil, tot mai dinamic și complex, a devenit vizibilă percepția comună că toate statele, indiferent de mărimea, resursele și strategiile adoptate, pentru a fi capabile să își promoveze și protejeze interesele naționale sunt obligate să se integreze în structuri de securitate considerate în prezent singurele în măsură să identifice și să combată riscurile și amenințările la adresa securității statelor, cetățenilor și teritoriilor naționale. În același timp, organizațiile de securitate alături de diferitele organizații civile pot să își valorifice cel mai bine capacitățile strategice de care dispun, să contribuie la stabilirea normelor ce trebuie respectate de toți actorii internaționali și să creeze instrumentele necesare prin care să asigure stabilitatea și cooperarea internațională.

1.1. Mutații ale paradigmei de securitate ce au dus la crearea actualului cadru european multinațional de securitate

Ideea că securitatea națională nu poate fi obținută într-o modalitate autonomă, ci printr-o cooperare între state este destul de recentă. În secolul trecut, organizațiile de securitate colectivă s-au multiplicat, prin constituirea Organizației Națiunilor Unite (ONU) apărând și organizații specializate de apărare colectivă precum Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). Ulterior, tendința de a alcătui un cadru comun de securitate a început să se manifeste și între organizațiile politico-economice, Uniunea Europeană de exemplu. Așadar, în contextul mutației înregistrate în cadrul paradigmei de securitate prin *schimbarea semnificativă a percepției referitoare la securitatea națională și la actorii implicați în asigurarea sa*, s-a realizat și o trecere de la securitatea individuală a fiecărui stat la cooperarea între state, adică la securitatea colectivă, continuând cu securitatea prin cooperare (concretizată în parteneriate). Această schimbare este

cerută de apariția și manifestarea unor noi pericole și amenințări la adresa securității și apărării statelor lumii. Evoluția amenințărilor se exprimă mai ales prin manifestarea rețelelor transnaționale la cel puțin două niveluri: a) nucleul dur constituit prin triada: terorism - trafic ilicit de mărfuri și persoane - criminalitate organizată; b) ansamblul fenomenelor de natură socială și economică ce decurg din dezechilibrele lumii contemporane (flux migrator necontrolat, catastrofe ecologice, pandemii, polarizarea economică nord-sud etc.).

Un alt factor care a contribuit substanțial la regândirea cadrului de securitate prin cooperare, l-a constituit *globalizarea care a accentuat interdependența dintre state, îndeosebi în materie de securitate*. Acest fenomen, al interdependenței dintre state, a apărut ca rezultat al percepției comune că amenințările de securitate dintr-o țară pot ușor trece frontiera și destabiliza o întregă regiune sau chiar pacea globală. Așadar, a apărut ideea de a combate amenințările comune printr-o abordare în comun.

Aceste amenințări sesizate la nivel internațional, care devin mai dificil de prevăzut, evaluat, preîntâmpinat și contracarat, pot avea consecințe grave pentru țara noastră, cu atât mai mult cu cât în prezent România are statutul de stat membru al Uniunii Europene și trebuie să țină dincolo de granițele estice ale organizației amenințările emergente. Se observă deja fluxurile migraționiste ilegale dinspre est, imigranți în căutarea unui loc de muncă dar și fluxuri de indivizi care desfășoară activități ilegale. Tendințele negative ale amenințărilor era sesizate la nivel național încă din 2006, când se previziona că „traficul de droguri, criminalitatea organizată vor fi mult mai prezente în peisajul românesc decât până acum”¹. De aici și din acel moment se resimțea necesitatea adecvării politicii de apărare la aceste amenințări.

Apariția și manifestarea diferitelor tipuri de acorduri în materie de securitate și apărare se impune ca altă mutație semnificativă produsă în ceea ce privește securitatea și consecință direc-

---

¹ Vezi: *Strategia de securitate națională a României*, București, 2006, pp. 8-10.

tă a primelor două percepții referitoare la raportarea față de securitate și actorii implicați în realizarea ei și la globalizarea drept catalizator al interdependenței dintre state. În acest sens, se disting:

a) *Acorduri în materie de apărare colectivă* reprezentate de tratate semnate de două sau mai multe state care se angajează să-și acorde asistență în caz de atac armat extern. Exemplele cele mai reprezentative de acest tip de acorduri sunt Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), Organizația pentru Cooperare de la Shanghai (OCS), Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC) și Organizația Statelor Americane (OSA).

Mai există forme de cooperare mai puțin aprofundate în materie de securitate reprezentate printr-o rețea de acorduri bilaterale și multilaterale, dar care fără a fi dublate de o organizare militară oficială nu pot realiza foarte multe inițiative.

Decizia de a adera la o organizație de cooperare din domeniul securității, mai ales o organizație de apărare colectivă de prestigiu precum NATO (care utilizează drept instrumente esențiale apărarea colectivă, managementul crizei și securitatea prin cooperare²), are consecințe profunde pentru cadrul de securitate al țărilor membre. În principiu, o asemenea cooperare ameliorează securitatea națională în acest sens că ea îi permite să conteze pe un efort colectiv în caz de amenințare. Dar adeziunea are un preț: țara respectivă are obligația de a-și adapta obiectivele și nevoile la alianță, ceea ce limitează alegerile sale atunci când își propune definirea politicii de securitate națională³;

b) *Acorduri în materie de securitate colectivă*. În acest sistem, comunitatea internațională se angajează să renunțe la folosirea forței și să acorde asistență oricărui dintre membrii săi dacă un alt membru al său recurge la forță. Este vorba deci de un sistem ce autorizează comunitatea internațională să acționeze prin

---

² NATO, website, *Summit Declaration on Defence Capabilities: Toward NATO Forces 2020*, Press Release (2012) 064, 20 mai 2012. Vezi: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87594.htm?mode=pressrelease

³ Petre Dușu, *Fenomene și procese definitorii pentru evoluția armatei naționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2008, pp. 77-78.

forță în caz de violare a păcii internaționale. Spre deosebire de apărarea colectivă, în accepțiunea ONU, securitatea colectivă vizează amenințări și încălcări ale ce provine din interior. ONU este cel mai bun exemplu de sistem de securitate colectivă. În conformitate cu Art. 39 al Cartei ONU, Consiliul de Securitate al ONU, în acord cu termenii articolelor 41 și 42 ale aceluiași document, este împuternicit să exercite o presiune asupra factorului perturbator, coerciție non militară sau folosirea forței armate⁴;

c) *Acorduri de cooperare în materie de securitate*. Astfel se stabilește o legătură între securitatea colectivă și conceptul global de securitate. Se poate defini ca o noțiune largă a securității cu numeroase dimensiuni, care privilegiază reasigurarea mai curând decât descurajarea, care preferă includerea excluderii, care nu restrânge aderarea. Totodată, aceasta favorizează multilateralismul în raport cu bilateralismul, nu privilegiază soluțiile militare în raport cu cele nonmilitare și consideră statele ca principalii actori ai sistemului de securitate, acceptând, totuși, că și alți actori pot juca un rol important. De asemenea, el nu necesită crearea unor instituții oficiale de securitate, dar nu le respinge și care, în plus, dă prioritate dialogului multilateral, tinzând să facă o practică din acesta⁵.

Tranziția către modalități de cooperare pentru realizarea securității duce la o asemănare a sistemelor militare cu cele economice de pe piața liberă. Accentul începe să se concentreze pe interoperabilitatea militară internațională și pe crearea unor baze internaționale industriale ale apărării în comun. Aceasta ca efect direct al creșterii interdependenței securității ce treptat reduce posibilitatea națiunilor de a acționa pe cont propriu și în interes propriu. În centrul oricărei strategii de cooperare în securitate va exista recunoașterea faptului că interdependența economică, științifică și industrială este crucială stabilității globale viitoare și securității.

---

⁴ Petre Duțu, *op. cit.*, p. 78 (apud: ONU, *Carta Națiunilor Unite*, publicat în Monitorul Oficial din 26 iunie 1945).

⁵ Idem.

1.2. Conceptele „Smart Defence” și „Pooling and Sharing”

Conceptul „Smart Defence”, adoptat la Summit-ul NATO de la Chicago din mai 2012, a reprezentat un răspuns la provocarea de a utiliza cu maximă eficiență resursele bugetare limitate, fără a afecta dezvoltarea și menținerea capacităților necesare îndeplinirii nivelului de ambiție al NATO. Din prisma abordării inteligente, forța NATO este considerată a fi „puterea organizației, ca rezultat al antrenării, echipării, interoperabilității și experienței puse împreună sub o structură integrată de comandă”⁶.

Conceptul „Smart Defence” își propune întărirea securității, având la bază cooperarea multinațională și inter-sectorială între domeniul militar și industria de apărare. De asemenea, „Smart Defence” reprezintă o abordare nouă a procesului de generare a capacităților necesare Alianței Nord-Atlantice în anul 2020 și după, abordare ce presupune, în primul rând, regândirea modului de utilizare a industriilor de apărare ale statelor membre ale Alianței în scopul adaptării producției acestora la nevoile actuale ale NATO, pentru a face față diverselor provocări ale mediului de securitate și diverselor schimbări la nivel internațional.

Pe scurt, conceptul de „Smart Defence” își propune întărirea securității bazându-se pe cooperarea multinațională și inter-sectorială între domeniul militar și industria de apărare. De altfel, unul dintre principiile de bază ale „Apărării inteligente” este prioritizarea cheltuielilor pentru apărare, direcție care deschide o oportunitate statelor membre pentru o abordare transparentă și cooperantă ținând seama de raportul costuri - eficiență în domeniul capacităților.

Conceptul răspunde, așadar constrângerilor datorate crizei economice mondiale, scopul său fiind obținerea unui echilibru rezonabil între posibilitățile economice, financiare și umane și capacitatea de apărare a Alianței, pentru a răspunde eficient celor trei sarcini esențiale ale organizației: apărarea colectivă, gestio-

---

⁶ NATO, website, *Summit Declaration on Defence Capabilities: Toward NATO Forces 2020*, Press Release (2012) 064, 20 mai 2012. Vezi: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87594.htm?mode=pressrelease

narea crizelor și securitatea prin cooperare, prin prioritizarea cheltuielilor; specializarea aliaților; cooperarea între aliați.

Conceptul „Smart Defence” este unul pragmatic⁷ și are în subsidiar și meritul de a impulsiona și programul european „Pooling & Sharing”, care presupune cooperarea în domeniul apărării, reducerea costurilor de apărare ale statelor implicate concomitent cu asigurarea a capabilităților necesare, sprijinirea progresului tehnologic prin programele de cercetare-dezvoltare și crearea unui cadru competitiv pe piața echipamentelor destinate apărării. Totodată, el creează instrumente financiare, comerciale, industriale, juridice și operaționale necesare reglementării pieței de apărare la nivel transatlantic și conduce la apariția unei piețe de apărare comună pe relația transatlantică, ceea ce va însemna o contrapondere la deja tradiționala relație ruso-japoneză în domeniul apărării.

Pentru anul 2014, o dimensiune importantă a planificării apărării Alianței este reprezentată de implementarea proiectului „Forța NATO - 2020”, prin care se urmărește diminuarea deficiențelor de capabilități specifice în special prin dezvoltarea capabilităților în cadrul inițiativei „Smart Defence”, realizarea de exerciții și activități de instruire în comun, iar pe măsura dezangajării graduale din Afganistan, în paralel cu procesul de refacere a capacității de luptă a forțelor, se urmărește crearea cadrului propice pentru participarea activă a aliaților la Inițiativa de Forțe Interconectate.

De asemenea, noua formulă de colaborare și cooperare internațională „Pooling and Sharing” a fost determinată de faptul că provocările recente la adresa securității sunt foarte diversificate și nu pot fi gestionate de o singură instituție, oricât de capabilă ar fi ea. Începând cu primii ani ai mileniului trei, NATO colaborează cu numeroase instituții, organizații și state pentru a realiza o rețea de aranjamente de securitate interoperabile, care să se sprijine reciproc. După Summit-ul de la Praga, din 2004, se aprecia că „În

---

⁷ Filofteia Repez, „Smart Defence – Teorie și practică –”, *Gândirea Militară Românească* nr. 1/2013, Statul Major General, p. 81.

acest fel, Alianța își consolidează relațiile instituționale cu organizații precum Uniunea Europeană, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Organizația Națiunilor Unite și își dezvoltă și extinde relațiile actuale cu statele partenere din întreg spațiul euro-atlantic, Rusia și regiunea mai largă a Mediteranei”. Asistăm astfel, oarecum nefiresc, la relații speciale între statele membre ale alianței, destinate să promoveze unele interese speciale, fără a intra în dezacord cu prevederile Tratatului de la Washington. Inițiatorul principal al unei astfel de relații este SUA care, prin această modalitate, își promovează anumite interese în diferite ipostaze în condițiile în care nu poate obține acordul majorității membrilor pentru inițierea unor acțiuni pe diferite planuri.

În decembrie 2013, s-a realizat un angajament în cadrul Consiliului European de a investi în cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) în arii în care există decalaje, de exemplu în ce privește capabilitățile logistice, de supraveghere și aeriene.

1.3. Regândirea conceptelor. Cât de actuale și pertinente mai sunt conceptele „Smart Defence” și „Pooling and Sharing” la nivelul NATO, respectiv al UE?

Transformarea militară a Alianței Nord-Atlantice și a componentei militare a Uniunii Europene necesită regândirea permanentă a conceptelor și teoriilor astfel încât forțele și capabilitățile acestora să fie puse în valoare la un nivel optim prin perfecționarea și eficientizarea instruirii, planificării, pregătirii, generării și dislocării forțelor în teatrele de operații, desfășurării operațiilor și a sprijinului acestora pe timpul îndeplinirii misiunilor. La nivel strategic, între elementele centrale ale transformării se află și conceptele strategice care fundamentează pe termen mediu sau lung soluțiile menite să conducă la îndeplinirea obiectivelor stabilite în plan militar privind modul de dezvoltare și întrebuintare a capabilităților, asigurarea îndeplinirii misiunilor specifice naționale și a angajamentelor militare asumate, punând accentul pe apărarea

colectivă, gestionarea crizelor și securitatea prin cooperare. Acestea sunt, în esența lor, soluții pentru îndeplinirea misiunilor specifice atât la nivel național, cât și internațional, având în vedere interesele naționale și ale Alianței, caracteristicile mediului de securitate și prevederile și cerințele Conceptului Strategic al Alianței.

După retragerea forțelor din Afganistan în 2014, NATO va depăși faza de angajare operațională trecând în cea de pregătire operațională. Pentru Alianță acest fapt semnifică necesitatea de a rămâne capabil în a-și desfășura sarcinile principale descrise în Conceptul strategic promovat de organizație concomitent cu menținerea forțelor proprii la un nivel ridicat de pregătire operațională. Pentru aceasta, considerăm că organizația politico-militară trebuie să mențină o arie largă de capacități având la bază cel puțin trei piloni: apărare colectivă, securitate prin cooperare și operații de răspuns la crize. Partenerii din cadrul NATO au devenit parte integrată a modalității de operare și de menținere a interoperabilității acesteia prin Inițiativa de Forțe Interconectate (*Connected Forces Initiative - CFI*) care reprezintă fundamentul pe care trebuie construită cooperarea militară viitoare.

Politica Alianței referitoare la interoperabilitate se referă la „abilitatea aliaților de a acționa împreună în mod coerent, efectiv și eficient pentru atingerea obiectivelor tactice, operaționale și strategice”⁸. Concomitent, prin interoperabilitate se facilitează acțiunea conjugată a forțelor, unităților și/sau sistemelor permițându-le să împărtășească o doctrină și proceduri comune, să folosească în comun infrastructura și bazele militare și să comunice în timp real. Interoperabilitatea are și calitatea de a reduce duplicarea, permite punerea în comun a resurselor și produce sinergie între aliați și parteneri, când sunt implicați în operații NATO.

Inițiativa de Forțe Interconectate include educația, antrenarea și o sporire a accentului pe exerciții, în special în cadrul Forței de Răspuns a NATO (NRF) care, în opinia noastră, are po-

---

⁸ NATO: *Topic Interoperability Connecting NATO Forces*, Vezi: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_84112.htm, accesat la 15.11.2013.

tențialul de a-și recâștiga rolul de instrument puternic al transformării întregii Alianțe. Concomitent, CFI constă și în „menținerea direcției conturate pe timpul misiunii ISAF, în sensul valorificării lecțiilor învățate în special printr-o cooperare mai strânsă, instituționalizarea schimbului de informații și facilitarea accesului la informații practice și împărtășirea acestora la nivel interstatal, precum și utilizarea tehnologiei ca pe un multiplicator de capabilitate în perioada curentă de austeritate bugetară”⁹.

Diferența dintre cele două inițiative „Apărare inteligentă” și „Forțe Interconectate” rezidă în rolul lor, „Smart Defence” urmărind dezvoltarea de capabilități optime necesare, iar „Connected Forces Initiative” urmărind coroborarea acestor capabilități în cadrul de lucru cel mai eficient posibil.

În contextul transformării Alianței, structurile precum Grupul Industrial de Consiliere al NATO (NIAG) care joacă un rol cheie în toate inițiativele actuale ale organizației (apărare inteligentă, forțe interconectate și abordări multinaționale) implicând în industria de apărare a Alianței sute de companii, reprezintă forțe motrice ale eficienței procesului în sine. Nu este de neglijat faptul că NIAG participă la procesul NATO de planificare a apărării și dezvoltă o abordare proactivă asupra dezvoltării capabilităților militare. De asemenea, prin activitatea sa, contribuie și la întărirea încrederii în parteneriatul NATO – industrie de apărare. Astfel de structuri trebuie încurajate, direcționate și coroborate în sensul atingerii obiectivelor transformării viitoare.

Factorul primar care limitează transformarea militară a constat în lipsa de resurse financiare alocate pentru bugetele de apărare și investiții. În prezent, doar trei (SUA, Marea Britanie și Grecia) din cele 28 de state membre alocă mai mult de 2% din PIB-ul propriu pentru bugetul NATO. Chiar și Marea Britanie și Franța – două dintre cele mai puternice state europene membre

---

⁹ Miroslav Mizera, Pavel Macko, „NATO Forces 2020: Role of connected forces initiative”, in *Policy Papers* no. 6/2013, Centrum pro európske a severoatlantické vzťahy (CENAA), p. 2. Vezi: <http://cenaa.org/wp-content/uploads/2013/06/PP-6-2013-NATO-Forces-2020-Role-of-connected-forces-initiative.pdf>, accesat la 16.01.2014.

ale NATO și-au diminuat bugetul de apărare alocat, Franța ajungând de la 1.3% din PIB în 2014 față de 1,9% în 2013¹⁰.

Un alt decalaj important este prezent între capacitățile NATO și restul statelor membre, fapt ce pe termen mediu și lung poate afecta coeziunea Alianței. Acest decalaj se datorează, în special, faptului că în ultimii 20 de ani, cheltuielile pentru apărare ale statelor-membre NATO europene au fost consumate disproporționat acoperind costuri de personal și operaționale¹¹ (vezi Anexa). Drept rezultat, armatele naționale ale statelor europene membre NATO (majoritatea și membre UE) nu au suficiente forțe transformate.

Aceste tendințe arată că, fără ajutorul SUA, forțelor armate europene vor întâmpina probleme în executarea operațiilor de bază cu atât mai mult cu cât angajamentul politic și financiar al statelor membre europene este în scădere fapt ce va determina creșterea insecurității pe continent. Considerăm că, în prezent, NATO trebuie să atragă atenția asupra amenințărilor actuale cu care se poate confrunta și să convingă opinia publică să perceapă apărarea ca pe o investiție pe termen scurt, mediu și lung și mai puțin ca pe o poliță de asigurare fără acoperire. De asemenea, dată fiind natura și dinamismul mediului de securitate actual și a constrângerilor financiare prezente, NATO va trebui să urmărească să se transforme într-o organizație care să conțină forțe militare flexibile, având capacități expediționare, interconectate și sustenabile care să îndeplinească întreaga arie de misiuni și responsabilități ale Alianței la costuri cât mai reduse.

Considerăm că Inițiativa „Apărării inteligente” poate avea succes cu suportul oferit de „Inițiativa de Forțe Interconectate” deoarece aceasta sprijină realizarea cadrului tehnologic al

---

¹⁰ Steven Erlanger, *Shrinking Europe Military Spending Stirs Concern*, New York Times, ediția online din 22 aprilie 2013, http://www.nytimes.com/2013/04/23/world/europe/europes-shrinking-military-spending-under-scrutiny.html?_r=0, accesat la 20.11.2013.

¹¹ A se vedea în detaliu: NATO Public Diplomacy Division, *Financial and Economic Data Relating to NATO Defence*, 24 februarie 2014, http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_topics/20140224_140224-PR2014-028-Defence-exp.pdf.

pregătirii forțelor pentru lucrul cu noile capacități construite. Antrenamentele și exercițiile realizate în comun în cadrul Inițiativei vor constitui baza de dezvoltare a specializării forțelor într-un cadru interoperabil și interconectat pornind de la utilizarea unui limbaj comun prin adoptarea unor doctrine și concepte comune și ajungând la operarea de noi tehnologii, împărtășirea de lecții învățate și experiență în cadru multinațional și întrunit comun cât mai larg.

În ce privește inițiativa „Pooling and Sharing”, există riscul ca, în lipsa implicării mai active, efective și eficiente a statelor membre ale UE, unele puteri emergente din alte regiuni (de exemplu, Asia Centrală, n.a.) să acopere nișa de securitate ca urmare a incapacității apărute a acestor state UE de a-și acoperi cota de participare în cadrul misiunilor de management al crizelor internaționale. Dacă UE dorește să rămână un actor important în desfășurarea operațiilor de management al crizelor și prevenirea conflictelor, considerăm că o soluție revitalizantă pentru politica de apărare realizată în cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) ar fi constituită de promovarea unor etape practice spre cooperarea regională. Ne referim, în acest context la cooperarea regională percepută sub forma acțiunilor unor grupuri apropiate de state membre ale UE care ar putea constitui piatra de temelie a securității comune și arhitecturii de apărare a UE. În sensul întăririi securității europene, este necesară crearea de capacități robuste, sens în care UE intenționează să îmbine instrumente militare, diplomatice și umanitare pentru realizarea unor capacități întrunite în teren.

Considerăm că Grupul de la Vișegrad reprezintă un exemplu viabil de mecanism de cooperare regională între Cehia, Ungaria, Polonia și Slovacia care va lansa în cadru multinațional întrunit o forță de reacție rapidă ce va cuprinde unități din toate statele amintite capabile a fi trimise în teatre de operații pentru rezolvarea unor situații conflictuale. Grupul ar trebui să fie operaționalizat până în 2016. În 2015, va avea loc un exercițiu de standardizare. În acest cadru, în opinia noastră, exercițiile întrunite ar trebui să

se desfășoare cu regularitate și să implice reprezentanții din tot mai multe state membre UE deoarece acestea contribuie direct la o mai mare interoperabilitate și interconectivitate a forțelor implicate. Astfel, inițiativa de punere în comun a resurselor și împărțire a rezultatelor ar avea impact mai mare în domeniul securității, obiectivul final al protejării Europei fiind mai ușor de atins.

Capitolul 2

Forme de manifestare ale participării României la dezvoltarea capacităților NATO și UE

Statutul României de membru al Alianței Nord-Atlantice impune asigurarea capacităților necesare participării la misiunile Alianței, de la cele privind apărarea colectivă, la misiunile în sprijinul păcii, exercitarea unui rol semnificativ în eforturile de modernizare a proceselor decizionale și a conceptelor strategice și operaționale ale Alianței, accelerarea procesului de transformare a sistemului militar românesc, construcția capacităților militare necesare asigurării îndeplinirii obiectivelor de politică externă în domeniul securității, deziderate posibil de atins numai în măsura în care el parcurge până la capăt procesul de transformare.

În egală măsură, trebuie avut în vedere că perspectiva misiunilor viitoare nu mai are o delimitare geografică strictă, fiind necesar ca statele membre NATO să dispună de forțe armate cu o capacitate ridicată de reacție, dislocabile în timp foarte scurt în spații geografice aflate la distanță strategică față de teritoriul aliat, capabile de intervenții tot mai specializate pentru a gestiona, deopotrivă, crize de joasă intensitate, conflicte etnice și religioase, precum și conflictele armate clasice, în cadrul cărora structurile de forțe pot îndeplini o diversitate de misiuni: apărarea colectivă pentru restabilirea/menținerea securității în „Europa sau în America de Nord”¹² și „pe teritoriul Turciei”¹³ sau pe insulele aflate sub jurisdicția oricărei Părți din zona nord-atlantică, la nord de

---

¹² A se vedea pe larg: NATO, *Tratatul Nord-Atlantic*, Washington DC, 4 aprilie 1949, Art. 5: „Părțile convin că un atac împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor ... fiecare în exercitarea dreptului la auto-apărare individuală sau colectivă ... va sprijini Partea sau Părțile atacate ... pentru restabilirea și menținerea securității zonei nord-atlantice”.

¹³ Articolul 2 al Protocolului la Tratatul Nord-Atlantic, odată cu aderarea Greciei și Turciei, semnat la data de 22 octombrie 1951.

Tropicul Cancerului”¹⁴, apărarea CBRN și managementul consecințelor, lupta împotriva terorismului, menținerea păcii, impunerea păcii, prevenirea conflictelor, operații de extracție, impunerea de sancțiuni și embargouri, sprijin în înlăturarea efectelor dezastrelor, operații de asistență umanitară.

O asemenea diversitate de misiuni implică din partea armatelor statelor membre NATO, inclusiv din partea structurilor de forțe ale Armatei României, o abordare cuprinzătoare, sub toate aspectele, militare și civile, a problematicii stabilizării și reconstrucției în teatrele de operații, concept ce reflectă o abordare integrată a operațiilor militare și presupune relaționarea cu alți parteneri și actori internaționali, instrumente civile și militare de gestionare a crizelor, sprijin pentru operații de stabilizare și reconstrucție postconflict.

2.1. Determinări ale participării României în cadrul proiectelor de dezvoltare a capacităților comune

Satisfacerea responsabilităților ce decurg din calitatea de membru NATO și UE privind asigurarea capacităților necesare celor două organizații, inclusiv prin angajarea în inițiativele „Smart Defence” a NATO și „Pooling and Sharing” a UE reprezintă una dintre prioritățile strategice stabilite pe termen mediu¹⁵ la nivel guvernamental.

În cadrul Armatei României se va continua procesul de transformare structurală, cantitativă și calitativă, proces care implică eforturi deosebite de ordin bugetar, organizatoric și social. Efortul pentru realizarea unei structuri de forțe compatibilă cu cea a Alianței se concretizează prin implementarea *Țintelor de*

---

¹⁴ Idem, Art. 6 include în asupra forțelor terestre, navale sau aeriene ale oricărei Părți, care se află pe sau deasupra acestor teritorii, sau în oricare zonă a Europei în care forțele de ocupație ale uneia dintre Părți erau staționate la data intrării în vigoare a acestui Tratat, sau pe Marea Mediterană ori în zona nord-atlantică aflată la nord de Tropicul Cancerului.

¹⁵ Camera Deputaților, *Document sinteză privind prioritățile strategice pe termen mediu pentru anul 2014 și perspectiva 2015-2017*, p. 2, A se vedea: <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/500/10/4/318.pdf>, accesat la 24.01.2014.

Capabilități 2013 asumate de România ca parteneră a organizației euroatlantice de securitate în cadrul procesului de planificare a apărării aliate, potrivit Hotărârii Consiliului Suprem de Apărare a Țării și aprobării Consiliului Nord-Atlantic pentru perioada viitoare de planificare în cadrul Alianței (2013-2022).

Pentru a fi în măsură să răspundă provocărilor și dificultăților curente și viitoare ale mediului de securitate în continuă schimbare, capabilitățile Armatei României sunt integrate în procesul de planificare a apărării, atât pe dimensiunea apărării colective, cât și pe cea națională, în funcție de tipurile de misiuni, fie că este vorba de operații de mare intensitate (apărarea colectivă, operații de contraterorism și neproliferare, impunerea păcii, operații de extracție), de operații de mică intensitate (apărare CBRN și managementul consecințelor, menținerea păcii, prevenirea conflictelor, impunerea sancțiunilor și embargourilor) sau de operații de ajutor umanitar și sprijin în caz de dezastre.

Planificarea apărării NATO a fost orientată încă din 1999 către crearea de capabilități pentru diminuarea/eliminarea disparităților de dezvoltare în materie de resurse ale apărării dintre statele membre și pentru acoperirea domeniilor deficitare care fac dificilă integrarea noilor state membre: „inadvertențe în planificarea forței; constrângeri bugetare; restructurarea personalului militar; constrângeri/limitări constituționale și ale sistemului legislativ; concepte de „securitate națională”, „apărare națională”; complicații ale sistemelor de planificare a apărării și scăderea sprijinului populației în favoarea armatei”¹⁶.

Planificarea apărării pe bază de capabilități este o planificare realizată prin colaborare, ce definește contribuția elementelor componente (naționale sau colective) specializate pe diferite domenii sau acțiuni, în cadrul unei „abordări cuprinzătoare” considerată la nivel strategic (în urma unei decizii politice

---

¹⁶ Corneliu Dobrițoiu, „Sistemul de planificare a apărării. - Evoluții și perspective -”, în Conferință DRESMARA, Brașov, 2007, p. 11. A se vedea în detaliu: http://conference.dresmara.ro/conferences/2007/01_Corneliu_Dobritoiu.pdf, accesat la 25.02.2014.

comune) sau din punct de vedere acțional (de conjugare a efortului individual, specializat al diferitelor capacități spre realizarea unui scop comun).

În ceea ce privește susținerea și participarea la inițiativele dezvoltate în cadrul procesului de transformare al capacităților NATO și UE, România are o abordare pragmatică materializată prin procesul de planificare a apărării și o implicare pro-activă în procesele demarate la nivelul organizațiilor multinaționale. Plecăm așadar de la premisa că procesul de realizare și dezvoltare a capacităților militare ale Armatei României are un caracter sistemic, interdisciplinar și se derulează pe termen mediu și lung „în scopul utilizării eficiente a resurselor disponibile pentru constituirea unor pachete de forțe capabile să asigure îndeplinirea tuturor misiunilor specifice instituției militare, conform nivelului de ambiție asumat, pe teritoriul acțional, în zona de responsabilitate a Alianței sau în afara acesteia, precum și în zonele de interes ale NATO și UE”¹⁷.

În contextul politicii de apărare a Guvernului României de asigurare a elementelor de continuitate strategică pe dimensiunea NATO și UE și a procesului de transformare și adaptare implicită a Armatei României în calitatea sa de participantă la crearea și asigurarea cadrului de securitate europeană și euroatlantică, una dintre direcțiile majore de acțiune stabilite în Programul de Guvernare 2013-2016 este constituită de „restabilirea capacității operaționale a Armatei României, având la bază principiile procesului de planificare a apărării în cadrul NATO, pentru dezvoltarea unei structuri de forțe și optimizarea actului decizional în baza unui Plan Multiannual de refacere și consolidare a capacității operaționale a Armatei României”¹⁸. De asemenea, în același document se pune accent pe „reanalizarea programelor de achiziții și înzestrare în raport cu resursele financiare la dispoziție și nevoile operaționale, realizarea graduală a capacității de apărare aeriană prin programul „Avion multirol”, eficientizarea administrării

---

¹⁷ Ministerul Apărării Naționale, *Carta Albă a Apărării*, București, 2013, p. 30.

¹⁸ Guvernul României, *Programul de Guvernare 2013-2016*, p. 16.

patrimoniului ministerului, inclusiv a procesului de valorificare a bunurilor materiale și infrastructurii excedentare”¹⁹.

Considerăm că prin concretizarea proiectelor de investiții se vor atinge mai multe obiective. Astfel, pe lângă creșterea capacității operaționale a unor structuri naționale se va contribui și la diminuarea pierderilor de vieți omenești în teatrele de operații în rândul personalului român militar și civil, dar și la menținerea imaginii pozitive a României în plan internațional ca promotor de securitate și apărare a intereselor, obiectivelor și valorilor naționale și europene.

2.2. Proiecte multinaționale la care România participă în cadrul NATO și UE

Procesul de transformare a Armatei României s-a declanșat imediat după 1989 și a parcurs etape diferite în funcție de profilul de securitate al statului român și de atunci este tot în derulare.

Transformarea are implicații asupra²⁰:

- *tehnologiilor și armamentelor* (în sistemele informaționale și rețele, tehnologii și subcomponente, sistemele de arme moștenite/existente, platforme noi și muniție inteligentă);

- *structurii de forțe armate* (realizarea structurilor luptătoare, a sistemelor de comandă, control, comunicare, computere, informații, supraveghere și recunoaștere, a unui suport logistic adecvat și a unei infrastructuri corespunzătoare);

- *operațiilor* (elaborarea doctrinelor întrunite, ale categoriilor de forțe, realizarea de comandamente cu responsabilități în elaborarea planurilor de campanie și operații, realizarea interoperabilității cu armatele statelor membre ale alianței).

În procesul de transformare a capabilităților forțelor armate naționale, înzestrarea reprezintă elementul dinamic care antrenează resurse umane, tehnico-economice și financiare substanțiale. Așadar, dată fiind această determinare între tipurile de resurse este evident că îndeplinirea cu succes a misiunilor și standardelor

---

¹⁹ *Ibidem*, pp. 16-17.

²⁰ *Strategia de transformare a Armatei României*, București, 2007, p. 9.

asumate în cadrul național și colectiv necesită înzestrarea forțelor armate conform cu acestea.

Modernizarea înzestrării forțelor armate reprezintă o etapă esențială a procesului de transformare fundamentată pe principiile și reglementările Legii nr. 473/2004 privind planificarea apărării, Directiva de Planificare a Apărării nr. 07/2007-2012 și Strategia de Transformare a Armatei României. Aceasta are ca scop atingerea obiectivelor Structurii de Forțe – 2015 cu respectarea Angajamentelor de la Praga cu privire la „Capabilitățile și obligațiile asumate de a contribui cu forțe și capabilități la dezvoltarea componente de securitate și apărare a UE”²¹.

Programele de înzestrare de importanță strategică sunt stabilite pe categorii de forțe, astfel²²: pentru forțele terestre prioritare sunt transportorul blindat și autoturismele blindate; pentru forțele aeriene: avionul multirol și rachetele sol-aer iar pentru forțele navale vânătorul de mine și corveta multifuncțională.

Programele majore de înzestrare prevăzute inițial a se desfășura în perioada actuală a integrării operaționale a forțelor în NATO și UE (2008-2015) cuprind²³: tancul românesc „BIZONUL”; mașina de luptă a infanteriei MLI-84 „JDERUL”; sistemul antiaerian autopropulsat „GHEPARD”; sistem batalion „LAROM”; modernizarea elicopterului „PUMA SOCAT”; radarul „GAPFIILER”; avion scurt/mediu curier; sistemul integrat de arme „SHORAD/VSHORAD”, modernizarea fregatelor, sistemul de supraveghere la mare „SCOMAR” și Sistemul integrat de comunicații al Forțelor Navale.

---

²¹ Grigore Alexandrescu, Cristian Băhnăreanu, *Operații militare expediționare*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007, p. 41.

²² Hotărârea CSAȚ nr. S-147/30.10.2007 privind „Programele multianuale de înzestrare strategice cu transportorul blindat pentru trupe, vehicule de teren blindate și neblindate, avionul multirol al Forțelor Aeriene, sistemul de rachete sol-aer cu bătaie mare, vânătorul de mine și corveta multifuncțională” la http://csat.presidency.ro/documente/Hotararile_CSAT_2007_8ro.pdf, p. 8, accesat la 26.02.2014.

²³ Eugen Mavriș, *Transformarea Armatei României*, Direcția planificare strategică, 2013, p. 23, Vezi: <http://www.docstoc.com/docs/144922333/transformarea-armatei-romane>

În anul 2013, situația programelor de înzestrare, pe categorii de forțe ale armatei se prezenta după cum urmează în figura de mai jos.

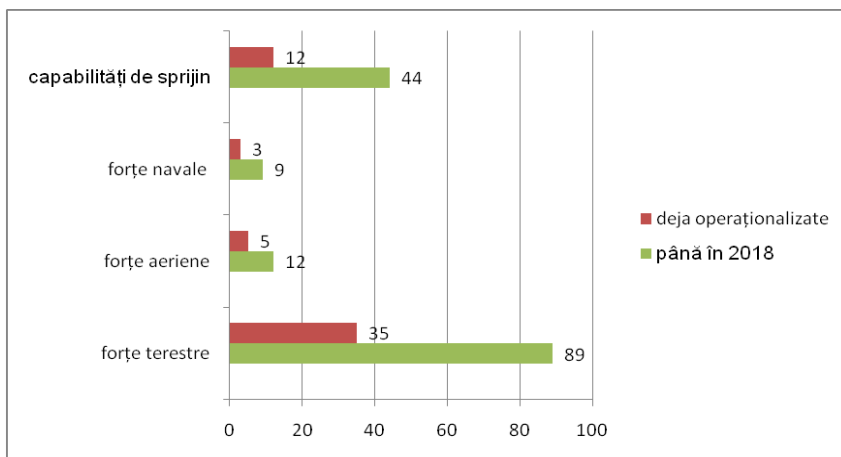

Figura nr. 1 – Situația operaționalizării structurilor pe categorii de forțe și a capabilităților de sprijin²⁴

În contextul actual, România intenționează să participe în perioada 2014-2020, la un număr semnificativ de proiecte de dezvoltare și utilizare în comun a capabilităților NATO prin abordări multinaționale, precum și la 8 proiecte de gen identificate în cadrul inițiativei UE „Pooling and Sharing”. Angajamentele naționale de participare la inițiativele demarate în cadrul multinațional sunt reflectate în cheltuieli cu care se contribuie la realizarea de capabilități esențiale ale NATO, fie în format „28”²⁵, fie în format multinațional restrâns, prin colaborări ale unora dintre state partenere pe obiective comune. Aceste inițiative permit NATO, dar și României în mod individual, să beneficieze de o serie de capabilități militare la care suntem deficitari. Este evidentă tendința la nivel NATO și UE de a se considera că reali-

²⁴ Prelucrată după: Eugen Mavriș, *op. cit.*, p. 19.

²⁵ Acțiuni la care participă toate cele 28 de state membre ale NATO.

zarea de capabilități prin contribuții multinaționale comune este cea mai „inteligentă” modalitate de cheltuire a fondurilor proprii.

Proiectele naționale de investiții prioritare pentru perioada imediat următoare, 2014-2017, aflate în derulare sau în curs de inițiere în cadrul inițiativelor „Smart Defence” și „Pooling and Sharing” se referă la: construirea de mașini de luptă pe roți și șenile; crearea de puncte de comandă de nivel brigadă și batalion; continuarea programului „Avion multirol al Forțelor Aeriene”; constituirea capabilităților de mijloace de transport aerian; realizarea de echipamente de protecție aeronave; construirea de sisteme de supraveghere aeriană și sisteme de apărare antiaeriană cu baza la sol; realizarea capacității operaționale complete pentru Flotila de fregate - modernizare elicoptere navalizate²⁶.

Alte proiecte naționale de investiții prioritare urmărite în perioada 2014-2020, pe lângă cele deja menționate, se referă la: inițierea celorlalte achiziții aferente realizării capacității operaționale complete pentru Flotila de fregate, precum și a altor capabilități de luptă antisubmarin; inițierea unora din componentele rămase din prioritatea investițională „Mașini de luptă pe roți și șenile”, în vederea atingerii capacității operaționale complete la unitățile și marile unități puse la dispoziția NATO și UE; asigurarea finanțării pentru continuarea sau inițierea achizițiilor de echipamente destinate asigurării capabilităților Armatei României afectate de eliberarea unor benzi de frecvențe; proiecte de investiții în infrastructură. În limita resurselor alocate, se are în vedere asigurarea contribuției naționale în completarea investițiilor finanțate prin Programul NATO de Investiții în Securitate (NSIP), fiind preconizată derularea a 9 proiecte în aceeași perioadă.

Contribuția Armatei României la NRF (Forța de Răspuns a NATO) se înscrie din acest punct de vedere în cadrul demersurilor aliate de constituire a unor capacități de reacție rapidă urmărind în același timp extinderea efectului catalizator al NRF la

---

²⁶ Camera Deputaților, *Document sinteză privind prioritățile strategice pe termen mediu pentru anul 2014 și perspectiva 2015-2017*, p. 4, A se vedea: <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/500/10/4/318.pdf>, accesat la 26.01.2014.

nivelul întregului proces de transformare al forțelor naționale. În același timp, România este angajată la o serie de inițiative vizând îmbunătățirea capacităților de transport strategic, apărare împotriva rachetelor și supraveghere a teritoriului. Participarea României la aceste proiecte se adaugă contribuțiilor naționale pentru asigurarea superiorității informaționale a Alianței și apărare împotriva terorismului.

2.3. Planificarea apărării României bazată pe capacități

În scopul realizării obiectivelor stabilite în Programul de guvernare 2013-2016, în sensul consolidării poziției României în cadrul organizațiilor din care face parte, Ministerului Apărării Naționale i-au fost stabilite o serie de priorități și direcții de acțiune, materializate în îndeplinirea obligațiilor ce decurg din calitatea de stat membru NATO și UE și eficientizarea procesului de planificare a apărării bazat pe dezvoltarea de capacități, în scopul asigurării coerenței și eficienței disciplinelor de planificare a apărării și adaptării acestora la evoluția procesului de planificare NATO.

La acest tip de planificare a apărării s-a ajuns pornind de la definiția planificării apărării ca fiind „un complex de activități și măsuri care vizează promovarea intereselor naționale, definirea și îndeplinirea obiectivelor securității naționale a României în domeniul apărării”²⁷ și considerând definiția capacității ca fiind „abilitatea de a executa acțiuni în scopul îndeplinirii unor obiective (cele de securitate națională a României în domeniul apărării, n.a.)” în contextul actual, rezultă că planificarea apărării reprezintă „procesul care se află la baza transformării și modernizării în domeniul apărării incluzând totalitatea programelor, acțiunilor și măsurilor inițiate de România pentru identificarea, dezvoltarea

---

²⁷ *Legea nr. 473/2004 privind planificarea apărării*, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 1052, Partea I, din 12.11.2004, art. 1.

și pregătirea capacităților militare și non-militare necesare îndeplinirii misiunilor și obiectivelor în domeniul apărării”²⁸.

În acest sens, în prezent este în discuție un nou proiect de lege a apărării în care se stipulează că Planificarea apărării se realizează prin integrarea coerentă a următoarelor domenii: planificare forțe; planificare armamente; C3 - comandă, control, comunicații; logistică; urgențe civile; resurse; apărare aeriană; management al traficului aerian; informații; medical; cercetare-dezvoltare; standardizare²⁹.

O dimensiune importantă a planificării apărării României bazată pe capacități este implementarea proiectului „Forța NATO - 2020”, care vizează în primul rând participarea la diminuarea deficitelor de capacități identificate prin „Pachetul de capacități critice de la Lisabona”, inclusiv prin dezvoltarea capacităților în cadru multinațional prin inițiativa „Smart Defence”, exerciții și activități de instruire în comun, în paralel cu demersul similar al UE, dezvoltarea și utilizarea în comun a capacităților (*Pooling and Sharing*), iar pe măsura dezangajării graduale din Afganistan, se va urmări, în paralel cu procesul de refacere a capacității de luptă a Armatei României, participarea activă la Inițiativa NATO „Forțele Inter-conectate”³⁰.

În acest scop, statul român își propune³¹:

a) optimizarea participării la inițiativele derulate de Agenția Europeană de Apărare în domeniul capacităților;

b) consolidarea contribuției naționale în cadrul Planului de Dezvoltare a Capabilităților;

c) consolidarea participării în cadrul inițiativelor asociate procesului de dezvoltare și utilizare în comun a capacităților europene de apărare (*Pooling and Sharing*);

---

²⁸ *Legea planificării apărării* (proiect 02.10.2013), art. 2. Vezi: <http://www.roarmy.ro/mapn-a-supus-dezbaterii-publice-proiectul-legii-privind-planificarea-apararii/>

²⁹ *Idem*, art. 2 (1).

³⁰ Ministerul Apărării Naționale, *Carta Albă a Apărării*, București, 2013, p. 22.

³¹ *Idem*.

d) continuarea participării la dezvoltarea Grupurilor Tactice de Luptă ale UE, în strânsă corelație cu angajamentele asumate în cadrul Forței de Răspuns NATO;

e) asigurarea contribuției cu forțe și capacități militare și civile la operațiile și misiunile Uniunii Europene, printr-o echilibrare a efortului național în funcție și de alte angajamente asumate în plan internațional.

Obligațiile ce revin României în cadrul NATO și UE pot presupune și contribuții cu capacități non-militare. Acestea pot depăși responsabilitățile legale ale Armatei. Constituirea capacităților non-militare este responsabilitatea altor ministere și agenții guvernamentale, sub coordonarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, denumit în continuare CSAT. Ministerul Apărării Naționale poate asigura asistență de specialitate³².

Planificarea apărării pe bază de capacități are drept componentă importantă la nivel strategic, relațiile de cooperare în domeniul apărării, care contribuie la consolidarea obiectivelor de politică externă ale Guvernului României, în baza principiului managementului integrat al politicii externe a statului român. Acest obiectiv al politicii de apărare presupune consolidarea relațiilor de cooperare în plan bilateral, acordând atenție specială parteneriatelor strategice și consolidării cadrului de cooperare regional și internațional format de cooperare ce constituie o bază deja consacrată de derulare a unor relații intensificate, în primul rând cu statele cu care România are interese comune în domeniul securității și cooperării.

În acest cadru, Parteneriatul Strategic româno-american, stabilit prin Declarația Comună privind Parteneriatul Strategic pentru secolului XXI între România și SUA și Acordul privind amplasarea de elemente ale sistemului SUA de apărare împotriva rachetelor balistice pe teritoriul României, aprobat prin Legea nr. 290 din 2011, constituie un angajament comun de continuare și

---

³² *Legea planificării apărării* (proiect 02.10.2013), art. 2, alin. (3). Vezi: <http://www.roarmy.ro/mapn-a-supus-dezbaterii-publice-proiectul-legii-privind-planificarea-apararii/>

dezvoltare a relației privilegiate dintre Armata României și cea a Statelor Unite ale Americii, relație ce se va concentra, și în viitor, pe multiple planuri.

Primul plan vizează continuarea cooperării în domeniul militar, atât în plan bilateral, cât și în cadrul NATO.

Al doilea plan este cel deja amintit al îndeplinirii obligațiilor asumate în baza prevederilor Legii nr. 290/2011 privind amplasarea unor elemente ale Scutului antirachetă al SUA/NATO pe teritoriul României, prioritară, în acest sens fiind terminarea tuturor Aranjamentelor de Implementare și operaționalizarea Bazei Militare de la Deveselu, județul Olt.

Al treilea plan în care se manifestă Parteneriatul Strategic cu SUA constă în intensificarea cooperării în cadrul Comitetelor Mixt și Executiv, asumate în baza Acordului dintre România și SUA privind activitățile forțelor SUA (SOFA) staționate pe teritoriul României, semnat la București la 6 decembrie 2005 și ratificat de România prin Legea nr. 268/2006. Subsidiar celui de-al treilea plan, Parteneriatul își află expresia în continuarea asigurării sprijinului de către România în calitatea sa de națiune gazdă pentru personalul și forțele americane staționate sau aflate în tranzit pe teritoriul statului nostru.

În prezent, ca urmare a trecerii la planificarea bazată pe capabilități este necesară trecerea, în cadrul Sistemului de Planificare, Programare, Bugetare și Evaluare, de la programele majore având fundament funcțional la cele pe capabilități cu fundament acțional. Procesul este complex și de durată dar odată implementat va asigura un management de nivel net superior celui prezent.

Capitolul 3.

Direcții de transformare a Armatei României

Transformarea Armatei României este o necesitate ce decurge din noile orientări strategice și de transformare ale Alianței, obiectivul fundamental al acestui proces fiind asigurarea capacității necesare de a promova și proteja interesele naționale în fața riscurilor și amenințărilor curente, aflate în dezvoltare, și a celor viitoare, îndeplinirea angajamentelor în planul securității și apărării, asumate de țara noastră în cadrul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord și al Uniunii Europene, precum și față de alte organisme internaționale. Rezultatul final al acestui proces trebuie să fie o structură de forțe modernă, redusă numeric, profesionalizată, echipată adecvat, dislocabilă, interoperabilă, cu capacitate de autosusținere, de protecție multidimensională și cu o conducere flexibilă, capabilă să ia decizii în timp scurt.

În esență, transformarea Armatei României se prezintă ca un proces continuu, subsecvent transformării apărării statului român, care constă în dezvoltarea și integrarea unor concepte, strategii, doctrine și capacități în vederea îmbunătățirii eficienței și gradului de interoperabilitate a forțelor, ceea ce presupune schimbări la nivel doctrinar cu privire la organizarea structurii de forțe, dezvoltarea capacităților, realizarea activității de informații, desfășurarea instruirii, educației și achizițiilor bugetare, eficientizarea managementului personalului și realizarea planificării forțelor și mijloacelor pe bază de programe multianuale. În cadrul acestui proces inovator, domeniile principale vizate de transformare sunt cele care privesc: resursele de apărare, informațiile pentru apărare, înzestrarea, logistica, operațiile, leadership-ul, evaluarea sistemică și structurală, comunicațiile și informatica, domeniul doctrine și instruire, cercetarea științifică, proprietatea imobiliară și infrastructura, activitățile de comunicare.

Apartenența României la NATO și la Uniunea Europeană impun parcurgerea, în cadrul transformării organismului militar, a unui proces național coerent de dezvoltare a capacităților mili-

tare în strânsă corelație cu cele desfășurate în cadrul celor două organizații, care să permită prevenirea, descurajarea și respingerea unei agresiuni armate împotriva României, prin dezvoltarea capacităților de avertizare timpurie, realizarea imaginii unice a situației și de acțiune oportună, creșterea eficienței sistemului de conducere, comandă și control, supravegherea aeriană și apărarea spațiului aerian național și a celui comun al Alianței, supravegherea, cercetarea și apărarea spațiului maritim și fluvial național, și a celui al Alianței, pregătirea și susținerea forțelor în operații, pregătirea și participarea la Forța de Răspuns a NATO și la Grupurile Tactice de Luptă ale Uniunii Europene.

3.1. Procesul de transformare a Armatei României – consecință directă a transformării NATO și UE

Transformarea militară a NATO și UE, în ansamblul lor, și a fiecărui organism militar al statelor membre, în parte, este un proces de adaptare pozitivă și proactivă sau, dimpotrivă, de răspuns, la provocările și exigențele mediului geopolitic și geostrategic, o reacție la transformările devenite realitate ori previzibile, la cerințele, oportunitățile și restricțiile care apar în domeniul securității și apărării. Conținutul său vizează producerea unor schimbări în tot spectrul domeniilor apărării: baza de constituire, organizare și funcționare a sistemului militar, politica în domeniul resurselor umane, înzestrarea cu mijloacele necesare îndeplinirii misiunilor specifice, arhitectura programelor de instruire și a mijloacelor aferente, structurile, filosofia și procesele de conducere, cultura organizațională, imaginea pe care instituția o promovează în spațiul public etc. Generând schimbări în toate aceste domenii, transformarea militară a fost definită de Departamentul american al Apărării drept „un proces care modelează natura în schimbare a competiției și cooperării militare prin noi combinații de concepții, capacități, oameni și organizații, care exploatează avantajele

națiunii noastre și asigură protecția împotriva vulnerabilităților noastre asimetrice, pentru a susține poziția noastră strategică”³³.

Pe de altă parte, transformarea Alianței, și în egală măsură a componentei de apărare a Uniunii Europene, este rezultatul parcurgerii unei succesiuni de faze, în cazul NATO aceste faze fiind clar conturate prin nevoia ca, periodic, să se elaboreze un nou Concept strategic adaptat de fiecare dată evoluțiilor din mediul global de securitate într-o manieră cumulativă, în sensul că experiența dobândită în fazele anterioare este valorificată în stadiul următor (de regulă odată la 10 ani). Nu în ultimul rând, transformarea este conjunctivă³⁴ deoarece fazele sale decurg logic una din alta, evoluând ca o progresie pe traiectoria prefigurată, până la îndeplinirea scopului transformării, acela de realizare a unor structuri cu capacitate sporită de acțiune în operații întrunite multinaționale necesitând implementarea unor concepte operaționale noi și realizarea obiectivelor de interoperabilitate.

Operațiile militare ale Alianței în Afganistan demonstrează nevoia unor alte tipuri de structuri militare, diferite de cele clasice, care trebuie să se caracterizeze prin suplețe, mobilitate, înzestrare înalt tehnologizată și care să beneficieze de un sistem informațional eficient și de un sistem de comandă și control capabil să asigure rapiditate în procesul de luare a deciziilor. Noile amenințări la adresa păcii și securității: terorismul global, posibilitatea folosirii armelor de distrugere în masă, instabilitatea din unele regiuni ale lumii, tendințele centrifuge care afectează indivizibilitatea teritoriilor unor state și au ca efect în unele cazuri chiar dezmembrarea acestora, ideologiile extremiste și conflictele înghețate reprezintă principalele amenințări la adresa securității, inclusiv a securității națiunilor care fac parte din NATO. Drept urmare, statele membre ale Alianței au răspuns prompt acestor provocări și s-au angajat în direcția îmbunătățirii capabilităților lor militare

---

³³ John J. Garstka, *Analiza transformării NATO*, articol apărut în „Revista NATO”, București, 2005.

³⁴ Cf. Emil Chețe, Aurelian Rațiu, Ioan Ciupeș, *Transformarea militară*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009, p. 82.

în domeniul cheie, în cadrul unui proces complex de transformare, în 2003, înființând, în acest scop, un organism specializat – Comandamentul Aliat pentru Transformare (*Allied Command Transformation* -ACT).

Ultimul Concept strategic al Alianței, adoptat la Summitul NATO de la Lisabona din anul 2010 este documentul de bază care reflectă consensul transatlantic al organizației. Acesta reafirmă scopul fundamental și permanent al Alianței și prezintă sarcinile esențiale în domeniul securității, identificând totodată trăsăturile principale ale mediului de securitate, specificând elementele abordării securității de către Alianță și asigurând îndrumări pentru adaptarea în viitor a forțelor militare la acest context. În acord cu acesta, în viziunea ACT, scopul procesului de transformare a Alianței este acela de a crea forțe militare care să dispună de o capacitate crescută de a desfășura operații întrunite multinaționale prin implementarea unor concepte noi, realizarea dezideratelor de interoperabilitate, exploatarea superiorității informaționale a NATO în ceea ce privește evaluarea globală, cercetarea și supravegherea, precum și capacitatea de interpretare și diseminare a informațiilor. Totodată, transformarea în cadrul NATO urmărește și realizarea unei coordonări judicioase a instruirii forțelor prin simulare și exerciții în teren, în cadrul cărora se pune accentul pe rezolvarea momentelor specifice situațiilor de criză și urgențelor civile.

Procesul de transformare a NATO este axat pe patru direcții prioritare de acțiune: dezvoltarea capabilităților, transformarea managementului apărării, modernizarea continuă a înzestrării și transformarea procesului de instruire a forțelor.

În ceea ce privește România, dezvoltarea capabilităților implică transformări în domeniul pregătirii pentru luptă, în domeniul înzestrării și în domeniul procesului de planificare a forțelor³⁵:

a) Transformarea în domeniul pregătirii pentru luptă vizează atingerea, de către structurile tuturor categoriilor de forțe ale armatelor statelor membre NATO, a unui nivel de pregătire care să

---

³⁵ Cf. *Strategia de transformare a Armatei României*, București, 2007, p. 10.

le permită să acționeze întrunit, atât în context național, cât și în context multinațional, un rol important în acest domeniu revenind folosirii în procesul de instrucție a unor sisteme de modelare și de simulare performante.

b) Transformarea în domeniul înzestrării are un rol important în micșorarea decalajelor existente între armatele statelor membre NATO în acest domeniu, și care afectează în bună măsură interoperabilitatea forțelor și performanțelor acestora. În acest scop, în cadrul Alianței se urmărește reducerea duratei ciclului cerință – comandă – achiziție – înzestrare, adaptarea proceselor de programare și bugetare, evaluarea eficienței programelor de înzestrare, creșterea importanței cercetării și dezvoltării, precum și creșterea eficienței folosirii tehnologiilor și mijloacelor comerciale din domeniile telecomunicațiilor și informației în politicile de înzestrare.

c) Transformarea în domeniul procesului de planificare a forțelor are în vedere ca procesul de planificare de la nivelul fiecărui stat membru să susțină interesele de ansamblu ale Alianței. De asemenea, transformarea în acest domeniu trebuie să permită o distribuție echitabilă a responsabilităților și a beneficiilor între parteneri, monitorizarea și evaluarea obiectivă a răspunsului statelor membre la cerințele de ansamblu ale Alianței, o îmbunătățire a capacității statelor membre de a răspunde cerințelor în concordanță cu evoluțiile din mediul de securitate, impunerea interoperabilității ca principală condiționalitate pentru atingerea scopurilor comune.

Dezvoltarea Identității Europene de Securitate și Apărare, în cadrul NATO, este parte integrantă a adaptării structurilor politice și militare ale Alianței și, în același timp, un element important al dezvoltării Uniunii Europene, ambele procese având la bază Tratatul Uniunii Europene de la Maastricht, din 1991, Amsterdam, 1997, și Lisabona, 2007, a declarațiilor corespunzătoare făcute de către Uniunea Europei Occidentale și Uniunea Europeană și a deciziilor adoptate de Alianță la întâlnirile succesive la nivel înalt. Încă de la semnarea, la Maastricht, în decembrie 1991, liderii Comunității Europene au convenit asupra dezvoltării unei politici externe și de securitate comune „*incluzând cadrul eventual al*

*unei politici de apărare comune care, în timp, ar putea determina constituirea unei apărări comune*³⁶.

Acest acord includea considerarea Uniunii Europei Occidentale ca parte integrantă a dezvoltării Uniunii Europene create prin Tratat, precum și o solicitare adresată Uniunii Europei Occidentale de a elabora și implementa decizii și acțiuni ale Uniunii Europene cu implicații în apărare. Ca urmare, la Maastricht, la întâlnirea UEO care a avut loc în paralel cu cea a Consiliului Europei, statele membre ale Uniunii Europei Occidentale au emis o declarație prin care au consimțit asupra necesității unei veritabile identități europene de securitate și apărare și a unor mai mari responsabilități europene în probleme de apărare.

Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA), parte integrantă a Politicii Externe și de Securitate Comună (PESC), este una dintre dimensiunile cele mai dinamice ale construcției europene, apărarea fiind unul dintre cele mai ambițioase obiective ale neagreatului Tratat Constituțional, care îi modificase chiar și denumirea, în Politica Comună de Securitate și Apărare, adăugarea cuvântului „comună” fiind considerată un pas înainte în direcția apărării comune, stabilită ca obiectiv prin Tratatul de la Maastricht. Prin urmare, obiectivul realizării unei apărări comune este un pas fundamental, având în vedere că este parte a conceptului de apărare europeană pe care statele membre doresc să o stabilească în comun, și chiar dacă el nu și-a găsit rezolvarea printr-un Tratat Constituțional, și-a aflat-o în final, într-o formă mai voalată, în Tratatul de la Lisabona, semnat la 13 decembrie 2007, și intrat în vigoare la 1 decembrie 2009, care a preluat ideile Tratatului Constituțional reglementând noile instrumente necesare unei autentice PESA³⁷.

---

³⁶ NATO Office of Information and Press, *NATO Handbook*, 1110, Brussels – Belgium, 2006, p. 245.

³⁷ Cf. Francisco Aldecoa Luzarraga, Mercedes Guinea Llorente, *Europa viitorului*, Editura Polirom, Iași, 2011, p. 214.

Prima direcție de acțiune în materia reformei politicii comune de securitate și apărare vizează extinderea misiunilor de tip Petersberg.

De la crearea Uniunii Europene, singurele instrumente ale politicii europene de securitate și apărare erau cele stabilite prin misiunile de tip Petersberg care au ca scop gestionarea crizelor, consensul realizat prin Tratatul de la Lisabona preluând obiectivele Tratatului Constituțional și realizând dezvoltarea și îmbunătățirea reglementărilor privind gestionarea crizelor, stabilirea noilor instrumente de apărare ale Uniunii Europene și întărirea cooperării în domeniul capacităților. De asemenea, Tratatul de la Lisabona îmbunătățește și perfecționează instrumentele PESA existente, prin extinderea cazurilor în care pot fi declanșate și susținute misiunile Petersberg, incluzând și pe cele de prevenire a actelor teroriste, atribuirea spre îndeplinire a unei acțiuni a unui stat membru sau unui grup de state membre, simplificarea procedurilor de finanțare a misiunilor PESA, reforma sectorului de securitate, consiliere militară și asistență pentru stabilizare postconflict³⁸.

Articolul 42 al Tratatului extinde situațiile în care UE poate interveni prin mijloace civile și militare, stabilind că ea poate dezvolta acțiuni în domeniul dezarmării, misiuni umanitare și de salvare, misiuni de consiliere și asistență militară, misiuni de prevenire a conflictelor și menținere a păcii, misiuni de gestionare a crizelor cu forțe combatante, misiuni de restabilire a păcii, operații de stabilizare postconflict. În plus, apare perspectiva ca aceste misiuni să fie executate în vederea combaterii terorismului, inclusiv pentru acordarea de sprijin unor state terțe în combaterea terorismului în teritoriul propriu.

În conformitate cu articolul 44, misiunile care privesc gestionarea crizelor de către Uniunea Europeană pot fi executate doar de acele state membre care doresc acest lucru și dispun de capacitățile necesare, planificarea misiunilor fiind stabilită de către sta-

---

³⁸ Cf. *Doctrina Armatei României*, București, 2012, art. 0222.

tele membre împreună cu Înaltul Reprezentant, statele participante având obligația de a informa permanent Consiliul despre desfășurarea acțiunilor.

A doua direcție de acțiune pentru transformarea militară a Uniunii Europene este cea de consolidare a capacităților, cea mai importantă măsură prevăzută în Tratatul de la Lisabona în acest domeniu fiind crearea Agenției Europene de Apărare, cooperarea în materie de capacități servind atât obiectivului desfășurării misiunilor de gestionare a crizelor, cât și consolidării credibilității mai noului obiectiv al apărării europene, anume crearea propriilor instrumente de apărare.

Articolul 45 al Tratatului, dedicat exclusiv Agenției Europene de Apărare (*European Defence Agency - EDA*), cuprinde angajamentul statelor membre de a-și îmbunătăți capacitățile militare și a de a iniția, prin armonizarea standardelor tehnologice, coordonarea cercetării tehnologice și raționalizarea cheltuielilor militare. În acest scop, Agenția contribuie la definirea obiectivelor capacităților militare ale statelor membre și evaluează respectarea angajamentelor în domeniul capacităților asumate de statele membre, consolidează armonizarea necesităților operative și adoptarea unor proceduri de achiziție eficiente și compatibile, propune proiecte multilaterale pentru îndeplinirea obiectivelor în domeniul capacităților militare și coordonează programele statelor membre și gestionarea programelor de cooperare, sprijină cercetarea în tehnologia specifică domeniului apărării, coordonează și planifică activitățile comune de cercetare și studierea soluțiilor tehnice pentru ca acestea să răspundă viitoarelor nevoi operative, contribuie la definirea, și dacă este cazul, la punerea în practică a măsurilor considerate oportune în vederea consolidării bazei industriale și tehnologice a sectorului de apărare și pentru îmbunătățirea eficienței cheltuielilor militare.

A treia direcție de transformare militară a Uniunii Europene vizează dezvoltarea propriilor instrumente de apărare, domeniu în care s-au conturat ca obiective: „Clauza de asistență reciprocă”, „Cooperarea structurată permanentă” și „Clauza de solidaritate”.

Clauza de asistență reciprocă presupune o extindere a obligațiilor în materie de solidaritate între statele membre ale UE și se regăsește în art. 41.7 al Tratatului Uniunii Europene. Ea a fost obiectul unor dezbateri controversate în cadrul procesului de elaborare a Tratatului, în final stabilindu-se obligația ca, dacă un stat membru este obiectul unei agresiuni armate pe teritoriul său, celelalte state membre să-l ajute și să-l asiste, prin toate mijloacele pe care le au la dispoziție, în conformitate cu art. 51 al Cartei Națiunilor Unite. Acestei prevederi i se mai adaugă una care menționează că respectiva clauză nu prejudiciază caracterul specific al politicii de securitate și apărare a unor state și că statele pot răspunde atât prin mijloace militare, cât și prin alte mijloace, și o a doua care afirmă compatibilitatea primei clauze cu Alianța Nord-Atlantică, aceasta constituind baza apărării colective.

Cooperarea structurată permanentă se realizează între statele membre care doresc să coopereze în cadrul Uniunii Europene mai strâns în materie de capacități „în vederea realizării de misiuni mai exigente”³⁹, constituirea unei astfel de cooperări, accesul la aceasta și ieșirea din ea fiind reglementate în art. 46 al Tratatului de la Lisabona, și într-un protocol anexă care specifică criteriile în materie de capacități, angajamentele la care trebuie să subscrie și modalitățile în care alte state se pot încorpora în ea.

Clauza de solidaritate este reglementată în Tratatul de la Lisabona, în partea sa denumită „Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)”, care prevede că statele membre sunt obligate să acționeze împreună în spiritul solidarității ori de câte ori un stat membru constituie obiectul unui atac terorist sau în cazul unei catastrofe naturale sau de origine umană⁴⁰.

Prin prevederile referitoare la Clauza de solidaritate, Tratatul de la Lisabona își manifestă rolul transformator în materie de securitate și apărare prin introducerea posibilității de utilizare a mecanismelor și instrumentelor Politicii Europene de Securitate și Apărare pentru asigurarea securității interne. Astfel este permisă

---

³⁹ *Tratatul de la Lisabona*, 2007, art. 41.6.

⁴⁰ *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*, 2007, art. 222.

folosirea tuturor instrumentelor UE, inclusiv a celor militare coordonate cu cele civile, având ca scop întărirea legăturilor politice de solidaritate între statele Uniunii și necesitând înzestrarea politicii de apărare a organizației pe ansamblu cu instrumente necesare pentru a face față noilor amenințări emergente.

3.2. Niveluri de transformare ale Armatei României

Transformarea forțelor armate conține o serie de etape comune tuturor armatelor sau categoriilor de forțe cărora li se adresează⁴¹:

a) *elaborarea „viziunii”*, adică a unui document cadru prospectiv asupra operațiunilor din viitor care definesc scopul de atins prin strategia utilizării mijloacelor;

b) *elaborarea „conceptelor”* necesare. Acestea sunt: concepte strategice care detaliază scopurile și coordonatele generale ale viziunii transformatoare; concepte operaționale ce descriu modalitatea de desfășurare a acțiunilor și concepte funcționale ce descriu modalitatea de utilizare la nivel operațional a resurselor (umane, financiare, materiale, informaționale etc.) existente pentru realizarea scopului acțiunii;

c) *un program de promovare și verificare a viziunii și conceptelor aferente* (conferințe, seminarii, ateliere de lucru, experimentări ale lucrului de stat major, coroborate uneori cu desfășurarea de unități reale și aplicarea în operații, ce permit testarea, analizarea și evaluarea conceptelor);

d) *elaborarea de recomandări* reieșite din învățămintele trase din aceste acțiuni și operații reale, ce se aplică în ansamblul domeniilor (doctrină, organizare, instrucție, antrenament, achiziții de sisteme de arme), ce permit forțelor existente să se adapteze la aceste noi condiții din punct de vedere doctrinar și acțional.

Transformarea militară a NATO și UE și, implicit, al fiecărui organism militar al statelor aliate sau membre, în parte, este un proces de adaptare pozitivă și proactivă sau, dimpotrivă, de răs-

---

⁴¹ Petre Duțu. *Fenomene și procese definitorii pentru evoluția armatei naționale*, Editura Universității Naționale de Apărare, 2008, p. 90.

puns, la provocările și exigențele mediului geopolitic și geostrategic, o reacție la transformările devenite realitate ori previzibile, la cerințele, oportunitățile și restricțiile care apar în domeniul securității și apărării.

Conceptul strategic solicită din partea României, ca stat membru, asemenea celorlalte state membre ale Alianței, pe lângă îndeplinirea misiunilor de apărare colectivă conform art. 5 al Tratatului Atlanticului de Nord, continuarea participării forțelor armate la misiuni în afara teritoriului național pentru gestionarea crizelor, stabilizare și reconstrucție, ca o modalitate de promovare a intereselor naționale și de consolidare a locului și rolului statului român în cadrul NATO și al UE. Așadar, transformarea Armatei României este *conceptuală, structurală și operațională* și are ca obiectiv principal realizarea de capacități cu un grad ridicat de sustenabilitate și interoperabilitate, flexibile, mobile și ușor de desfășurat în teatre de operații.

Transformarea militară conceptuală a Armatei României necesită regândirea permanentă a conceptelor, astfel încât forțele și capacitățile acestora să fie puse în valoare la un nivel optim prin perfecționarea și eficientizarea instruirii, planificării, pregătirii, generării și dislocării forțelor în teatrele de operații, desfășurării operațiilor și a sprijinului acestora pe timpul îndeplinirii misiunilor. La nivel strategic, între elementele centrale ale transformării se află și conceptele strategice care fundamentează pe termen mediu sau lung soluțiile menite să conducă la îndeplinirea obiectivelor stabilite în plan militar privind modul de dezvoltare și întrebuițare a capacităților, asigurarea îndeplinirii misiunilor specifice naționale și a angajamentelor militare asumate, punând accentul pe apărarea colectivă, gestionarea crizelor și securitatea prin cooperare. Acestea sunt, în esența lor, soluții pentru îndeplinirea misiunilor specifice atât la nivel național, cât și internațional, având în vedere interesele naționale și ale Alianței, caracteristicile mediului de securitate și prevederile și cerințele actualului Concept Strategic al NATO.

În condițiile create de mediul internațional de securitate și calitatea României de stat membru al NATO și UE, transformarea de ansamblu a Armatei României este o necesitate implicită ce decurge din noile orientări strategice și de transformare ale Alianței.

Obiectivul fundamental al procesului de transformare este acela de a asigura capacitățile necesare pentru promovarea și protejarea intereselor naționale în fața riscurilor și amenințărilor curente, a celor aflate în curs de dezvoltare, și a celor viitoare, dar și pentru îndeplinirea angajamentelor în planul securității și apărării, asumate de țara noastră în cadrul NATO, Uniunii Europene sau al altor organisme internaționale în care statul român și-a asumat angajamente. De asemenea, apartenența României la organismele internaționale de securitate impun parcurgerea, în cadrul transformării organismului militar, a unui proces național coerent de dezvoltare a capabilităților militare. Acest proces trebuie realizat în strânsă corelație cu cele desfășurate în cadrul celor două organizații, care să permită: prevenirea, descurajarea și respingerea unei agresiuni armate împotriva României, prin dezvoltarea capacităților de avertizare timpurie; realizarea imaginii unice a situației și de acțiune oportună; creșterea eficienței sistemului de conducere, comandă și control; supravegherea aeriană și apărarea spațiului aerian național și a celui comun al NATO; supravegherea, cercetarea și apărarea spațiului maritim și fluvial național, și a celui al Alianței; pregătirea și susținerea forțelor în operații; pregătirea și participarea la Forța de Răspuns a NATO (NRF) și la Grupurile Tactice de Luptă ale Uniunii Europene (EU BGs).

La nivelul Armatei României, transformarea conceptuală implică elaborarea doctrinelor naționale fundamentale armonizate cu cele ale NATO, astfel: Doctrina Armatei României din 2012, implementează AJP-01 (Doctrina Aliată Întrunită – *Allied Joint Doctrine*); Doctrina militară națională de informații, contra-informații și securitate conform destinației și nivelului de operaționalizare implementând AJP-02 (Doctrina Aliată Întrunită de

Informații, Contrainformații și Securitate - *Joint Intelligence, Counter-Intelligence and Security Doctrine*), SMG-P.F.-3, Doctrina pentru planificarea operațională care implementează AJP-5 (Doctrina Aliată Întrunită pentru Planificarea Operațională - *Allied Joint Doctrine for Operational Planning*).

Procesul de transformare structurală a Armatei României este axat pe patru direcții prioritare de acțiune: dezvoltarea capacităților, transformarea managementului apărării, modernizarea continuă a înzestrării și transformarea procesului de instruire a forțelor.

a) *Dezvoltarea capacităților* implică transformări în domeniul pregătirii pentru luptă, în domeniul înzestrării și în domeniul procesului de planificare a forțelor⁴²:

- transformarea în domeniul pregătirii pentru luptă vizează atingerea, de către structurile tuturor categoriilor de forțe ale armatelor statelor membre NATO, inclusiv a României, a unui nivel de pregătire care să le permită să acționeze întrunit, atât în context național, cât și în context multinațional, un rol important în acest domeniu revenind folosirii în procesul de instrucție a unor sisteme de modelare și de simulare performante;

- transformarea în domeniul înzestrării are un rol important în micșorarea marilor decalaje existente între armatele statelor membre NATO în acest domeniu, și care afectează în bună măsură interoperabilitatea forțelor și performanțelor acestora. În acest scop, în cadrul Alianței se urmărește reducerea duratei ciclului cerință – comandă – achiziție – înzestrare, adaptarea proceselor de programare și bugetare, evaluarea eficienței programelor de înzestrare, creșterea importanței cercetării și dezvoltării, precum și creșterea eficienței folosirii tehnologiilor și mijloacelor comerciale din domeniile telecomunicațiilor și informației în politicile de înzestrare;

- transformarea în domeniul procesului de planificare a forței are în vedere ca procesul de planificare de la nivelul fiecăru

---

⁴² Cf. *Strategia de transformare a Armatei României*, București, 2007, p. 10.

stat membru să susțină interesele de ansamblu ale Alianței. De asemenea, transformarea în acest domeniu trebuie să permită o distribuție echitabilă a responsabilităților și a beneficiilor între parteneri, monitorizarea și evaluarea obiectivă a răspunsului statelor membre la cerințele de ansamblu ale Alianței, o îmbunătățire a capacității statelor membre de a răspunde cerințelor în concordanță cu evoluțiile din mediul de securitate, impunerea interoperabilității ca principală condiționalitate pentru atingerea scopurilor comune.

b) *Transformarea în domeniul managementului apărării*, așa cum este ea gândită și pusă în practică la nivelul tuturor statelor membre ale Alianței, trebuie să vizeze cu prioritate identificarea cerințelor, planificarea resurselor pe bază de programe prin optimizarea sistemului de planificare, programare, bugetare și evaluare, optimizarea sistemelor de achiziție ca urmare a nevoii de a micșora semnificativ ciclurile de cercetare – dezvoltare – implementare a capabilităților de luptă în continuă perfecționare, îmbunătățirea managementului financiar-contabil specific domeniului apărării, permanenta adaptare a managementului resurselor umane în raport cu cerințele obiective ce se manifestă în toate celelalte domenii.

c) *Modernizarea înzestrării forțelor* presupune un proces complex care, în afara sistemelor de armament și echipamente, se regăsește și în asigurarea, modernizarea și dezvoltarea suportului logistic al forțelor și a mentenanței tehnicii și infrastructurii militare, presupunând modernizarea tehnicii la nivelul standardelor NATO, pentru a diminua decalajele existente și a mări gradul de interoperabilitate, achiziționarea de tehnică și integrarea tehnologiilor moderne de fabricație, achiziționarea unor categorii de tehnică militară. Pentru micșorarea decalajelor dintre nivelurile de înzestrare cu armament, tehnică și echipamente performante, va trebui avută în vedere asigurarea unei finanțări corespunzătoare a cercetării științifice și tehnologice, pe baza căreia să se realizeze creșterea performanțelor tehnicii și ale sistemelor militare, folo-

sirea integrală și optimă a tuturor resurselor umane, financiare, materiale, tehnologice și informaționale.

d) *Modernizarea instruirii forțelor* în cadrul Armatei României este un obiectiv al transformării care vizează realizarea capacității personalului de a îndeplini atribuțiile și misiunile specifice folosind echipamentele din dotare. Nevoia de interoperabilitate impune ca întregul proces să fie o simbioză a cunoștințelor și experienței acumulate în domeniul instruirii de către armatele statelor membre, fundamentarea și organizarea procesului de instruire a personalului și forțelor să fie făcute pe baza principiilor, conceptelor și tehnologiilor specifice Alianței, modul de lucru să fie unul modern, integrat și eficient pentru a determina creșterea interoperabilității, atât între categoriile de forțe ale fiecărei armate, cât și între acestea și forțele armate ale celorlalte state membre NATO.

În cadrul NATO, asigurarea aceluiași conținut al instruirii se realizează prin asimilarea unor standarde operaționale comune, fără însă ca, deocamdată, procesul de instruire, în întregul său, să fi fost standardizat, urmare a faptului că tehnologiile de instruire sunt dependente și de tradiții și specificul național, experiență, politici, resurse etc., care diferă de la un stat membru la altul. Această carență afectează în mod evident interoperabilitatea forțelor Alianței. De aceea, pentru a o elimina au fost adoptate și se află în plin proces de realizare politici și măsuri comune în domeniul instruirii, prin amplificarea participării la exerciții comune, creșterea rolului școlilor NATO, crearea centrelor de excelență, implementarea sistemului de învățământ distribuit avansat, introducerea Listei cu Cerințele Esențiale ale Misiunii (*Mission Essential Task List – LCEM*), aceste măsuri fiind menite să diminueze deficitul de standardizare sesizabil la nivel principal.

În ce privește transformarea structurală, forțele armate naționale vor fi reorganizate în forțe dislocabile și forțe de generare și regenerare⁴³. Rezultatul final al acestui proces trebuie să fie o

---

⁴³ Cf. *Strategiei de transformare a Armatei României*, București, 2007, p. 26.

structură de forțe modernă, redusă numeric, profesionalizată, echipată adecvat, dislocabilă, interoperabilă, cu capacitate de autosusținere, de protecție multidimensională și cu o conducere flexibilă, capabilă să ia decizii oportune.

Domeniul transformării operaționale a forțelor armate naționale implică o conceptualizare actualizată a tipologiei operațiilor militare și a acelor activități care, deși nu implică o confruntare armată, au pătruns de curând în arsenalul competențelor și sarcinilor atribuite structurilor militare. Din acest punct de vedere, un tablou sintetic al operațiilor militare cuprinde în prezent atât operații de luptă (pentru neutralizarea amenințărilor majore), cât și operații de securitate (pentru facilitarea stabilizării) și operații în sprijinul păcii (operații de menținere a păcii și operații de impunere a păcii), cărora li s-au adăugat activități cum ar fi reforma sectorului de securitate, construirea capacităților, guvernarea interimară, restaurarea serviciilor esențiale, interacțiunea militară⁴⁴.

În perioada 2008-2015, în contextul procesului transformării militare, Armata României parcurge etapa integrării operaționale în NATO și UE și „finalizarea revizuirii structurii de forțe și a procesului de operaționalizare”⁴⁵. Considerăm că anul 2014 va fi propice pentru atingerea obiectivelor naționale propuse în cadrul acestei etape deoarece se întrevide o diminuare a implicării operaționale a NATO în teatre odată cu retragerea forțelor din Afganistan, moment în care toate armatele își pot focaliza atenția asupra pregătirii în vederea desfășurării de operații viitoare.

3.3. Elemente de revizuit în cuprinsul Strategiei de Transformare a Armatei României

Pentru stabilirea unei liste cu elemente esențiale de inclus la nivel conceptual în Strategia de Transformare a Armatei României (STAR) este necesară realizarea unei „analize compa-

---

⁴⁴ A se vedea *Doctrina Armatei României*, București, 2012, Art. 250-256.

⁴⁵ *Strategia Națională de Apărare a Țării*, publicată în Monitorul Oficial nr. 799, Partea I, 28.11.2008, cap. 3, alin. 3.3.

rative a misiunilor prezente și viitoare ce vor reveni categoriilor de forțe ale armatei determinate de participarea lor la acțiuni militare, a cerințelor operaționale generale ale înzestrării, precum și a stării actuale a armamentului, tehnicii de luptă, echipamentelor și materialelor cu destinație militară⁴⁶.

Pe parcursul procesului de transformare este urmărită și realizarea unei optimizări a structurilor de forțe pentru dezvoltarea unei capacități militare credibile capabilă să asigure îndeplinirea tuturor misiunilor ce revin Armatei României, în conformitate cu interesele și obiectivele proprii și cu angajamentele asumate pe plan internațional.

Tendențele în mediul de securitate arată că, în etapa actuală, derularea procesului de transformare a Armatei României în consens cu cel ce se desfășoară în cadrul NATO și UE, impune adaptarea strategiei de transformare la noile condiții și implementarea procesului de planificare pe bază de capabilități. De asemenea, utilizarea rezultatelor cercetării științifice și dezvoltării tehnologice a unor capabilități, în comun cu aliații și partenerii, reprezintă modalități esențiale de modernizare a tehnicii, echipamentelor militare și infrastructurii, precum și de pregătire și instruire a personalului.

În procesul de revizuire a viziunii Strategiei de transformare a Armatei României, considerăm că trebuie să plecăm de la îndatoririle asumate prin aderarea la cele două organizații (NATO și UE), cu prioritate cele stipulate în documentele strategice ale acestora. Astfel, prin Conceptul său strategic, NATO solicită din partea României, ca stat aliat cu drepturi depline asemenea tuturor celorlalte 27 state, pe lângă îndeplinirea misiunilor de apărare colectivă conform art. 5 al Tratatului Atlanticului de Nord (similar art. 51 al Chartei ONU), și continuarea participării cu forțe armate la misiuni în afara teritoriului național pentru gestionarea crizelor, stabilizare și reconstrucție, ca modalitate de

---

⁴⁶ *Concepția de înzestrare cu sisteme și echipamente majore a Armatei României în perioada 2006-2025*, București, 2006, p. 4.

promovare a intereselor naționale dar și de consolidare a locului și rolului statului român în cadrul organizațiilor amintite.

Conform Strategiei de Transformare a Armatei României, în prezent, România parcurge etapa integrării operaționale în NATO și Uniunea Europeană (2008-2015). În această etapă vor fi îndeplinite obiectivele pe termen mediu ale procesului de transformare⁴⁷:

- continuarea operaționalizării forțelor destinate NATO și Uniunii Europene și implementarea Obiectivelor Forței;

- finalizarea restructurării sistemului logistic de nivel strategic și operativ;

- continuarea achizițiilor de echipamente noi și a programelor majore de înzestrare, conform cerințelor Obiectivelor Forței și a Concepției de înzestrare a Armatei României;

- reorganizarea învățământului militar;

- extinderea implementării unor cerințe ale Obiectivelor Forței (instruire, competență lingvistică, comunicații și informatică) la nivelul forțelor de generare și regenerare;

- creșterea contribuției cu forțe la Forța de Răspuns NATO și pentru Uniunea Europeană;

- evaluarea sistemică și structurală a domeniilor principale ale procesului de integrare operațională a Armatei în cadrul NATO și UE și fundamentarea deciziilor de corecție și îmbunătățire a politicilor, proceselor și programelor în derulare;

- participarea la activitățile Echipelor Integrate de Dezvoltare și Echipelor de Proiect organizate sub egida Agenției Europene de Apărare (*European Defence Agency – EDA*), în funcție de interesele naționale și de planurile și programele elaborate la nivelul Ministerului Apărării Naționale.

Pentru a realiza o revizuire a documentului Strategiei este necesară cunoașterea stadiului actual al transformării, analiza și evaluarea obiectivelor atinse, a celor modificate și a celor de urmărit în contextului procesului de interconectare a forțelor și a

---

⁴⁷ *Strategia de transformare a Armatei României*, 2007, p. 43.

integrării în inițiativele „Smart Defence” și „Pooling and Sharing”.

Propunem ca o ediție revizuită a Strategiei să fie promovată după încheierea etapei a doua a procesului de transformare actual 2008-2015, aceea a integrării operaționale în NATO și Uniunea Europeană în care este prevăzut drept obiectiv „evaluarea sistemică și structurală a domeniilor principale ale procesului de integrare operațională a Armatei în cadrul NATO și Uniunii Europene și fundamentarea deciziilor de corecție și îmbunătățire a politicilor, proceselor și programelor în derulare”⁴⁸.

Analiza stadiului de dezvoltare și implementare se va realiza pe toate domeniile transformării stabilite în actuala Strategie: managementul resurselor de apărare, managementul planificării integrate a apărării, resurse umane, creșterea calității vieții personalului, managementul financiar contabil, informații pentru apărare, operații, conducere, evaluarea sistemică și structurală, comunicații și informatică, înzestrare, doctrine și instruire, logistică, cercetare științifică, proprietate imobiliară și infrastructură și sistemul activităților de comunicare. Fără o astfel de analiză cuprinzătoare, cu indicatori calitativi și cantitativi relevanți cu privire la realitatea stadiului de transformare a Armatei României, o revizuire eficientă a STAR este imposibilă.

---

⁴⁸ *Idem*, p. 14.

Concluzii

Transformarea organizațională a NATO și UE și, implicit, a forțelor armate ale statului român în calitate de membru și partener al acestor organizații nu este un scop în sine ci reprezintă o condiție esențială pentru creșterea nivelului de interoperabilitate a forțelor naționale menite să acționeze tot mai des într-un cadru multinațional, împreună cu forțele statelor aliate și partenere.

Considerăm că o atenție deosebită trebuie acordată în continuare participării la eforturile de dezvoltare a capacităților critice ale NATO, îndeosebi ale celor care vizează transportul strategic, apărarea antirachetă și supravegherea teritoriului.

Pentru micșorarea decalajelor din punct de vedere militar, este imperios necesară finanțarea cercetării științifice în domeniul științei și tehnologiei, care să impulsioneze progresul general al cunoașterii și practicii militare, al artei militare și creșterea performanțelor tehnicii și sistemelor militare prin utilizarea integrală și optimă a tuturor resurselor umane, financiare, materiale, tehnologice și informaționale.

În esență, transformarea Armatei României constă în dezvoltarea și integrarea unor concepte, strategii, doctrine și capacități în vederea îmbunătățirii eficienței și gradului de interoperabilitate a forțelor, ceea ce presupune schimbări la nivelul doctrinei, organizării și structurii forțelor, capacităților, activității de informații, instruirii, educației și achizițiilor, managementului personalului și planificării pe bază de programe. În cadrul acestui proces înnoitor, principalele domenii vizate de transformare sunt cele care privesc: resursele de apărare, informațiile pentru apărare, operațiile, conducerea, evaluarea sistemică și structurală, comunicațiile și informatica, înzestrarea, domeniul doctrine și instruire, logistica, cercetarea științifică, proprietatea imobiliară și infrastructura, domeniul activităților de comunicare.

În opinia noastră, transformarea viitoare a Armatei României trebuie focalizată pe definirea unui cadru legal, instituțional și acțional de angajare proactivă, capabil să anticipeze, să

preîntâmpine, să prevină și să combată eficient noile riscuri și amenințări emergente. În acest sens, este necesară implementarea unei combinații complexe de politici, instrumente juridice și acțiuni ce trebuie realizate atât prin măsuri doctrinare, normative și organizatorice interne, cât și prin activitatea în cadrul structurilor de securitate și cooperare internațională.

În prezent, dată fiind și criza bugetară derivată din criza economico-financiară parcursă, România își vede procesele de înzestrare, educație, instruire și comunicații grevate aproape total de nevoia noilor tehnologii. Recuperarea decalajelor de dezvoltare în contextul alocărilor naționale reduse de resurse financiare pare în general imposibilă. Drept pentru care, țara noastră s-a angajat ferm în direcția îmbunătățirii capabilităților militare proprii și ale Alianței din câteva domenii cheie prin participarea la inițiativele „Smart Defence” și „Pooling and Sharing” desfășurate în cadru comun multinațional prin relații bilaterale sau multilaterale între statele membre ale NATO, respectiv UE.

Strategia de Transformare a Armatei României este necesar a fi revizuită în conformitate cu noile obiective și direcții de acțiune stabilite la nivel național și internațional, în cadrul organizațiilor din care România face parte, și actualizată periodic pentru a se alia noilor cerințe și provocări apărute în mediul internațional de securitate. În acest sens, propunem următoarele:

- înființarea unei comisii pentru reforma instituțională a armatei, în condițiile unui mediu dinamic și complex și a prezenței unor amenințări multiple;

- între mijloacele/căile de transformare și adaptare a Armatei României la complexitatea și provocările mediului de securitate contemporan să fie considerată crearea unei capabilități care să realizeze scenariile viitoare, cu un caracter inter-departamental/inter-agenții/inter-guvernamental, având diferite perspective de planificare: nivelul național, nivelul regional, nivelul continental, nivelul global, cuprinzând atât dimensiuni geografice dar și funcționale, acoperind ca orizont de timp diferite perioade (termen scurt: 1-5 ani, termen mediu: 5-10 ani, lung: 10-25 ani);

- formularea și includerea unui proces de management strategic în aplicarea prevederilor Strategiei (a planurilor de implementare);

- formularea de posibile cursuri de acțiune pentru atingerea obiectivelor și scopurilor precizate în Strategie (relaționate eventual cu o previzionare a alocărilor bugetare);

- promovarea culturii strategice, cu specificul național, în conformitate cu prevederile documentelor programatice de nivel strategic (educația și instruirea de nivel strategic);

- stabilirea unor programe de pregătire a liderilor de nivel strategic care să fie eficienți în condițiile războiului cibernetic, precum și adoptarea unor măsuri pentru operare în condiții sporite de eficiență a trupelor în condițiile extinderii noilor tehnologii conexe spațiului cibernetic (abilitate de a proteja/apăra eficient rețelele cibernetice și infrastructura critică și de a contracara amenințările de această natură);

- formularea Strategiei Militare Naționale.

De asemenea, considerăm oportună trasarea de noi obiective legate de procesul de modernizare și creare a unor noi capacități: instruirea în scopul creării adaptabilității operaționale a trupelor; modernizarea rețelelor informatice; integrarea lecțiilor învățate din conflictele recente în doctrinele, procedurile și tacticile trupelor; elaborarea unui model de generare a forței în plan național; pregătirea forțelor în domeniul operațiilor CBRN astfel încât să fie în măsură să opereze în sprijinul autorității responsabile prin realizarea unor activități de management al consecințelor în eventualitatea unor situații de acest gen; structurarea unor forțe de tip armată teritorială care să aibă ca principal scop instruirea rezervei de forțe armate, precum și echilibrarea nivelului de pregătire între forțe de acest tip și forțele operaționale active; mărirea capacității combative a marilor unități; modernizarea echipamentelor din înzestrare; examinarea și clarificarea rolului tactic și operativ al marilor unități de tip divizie; protecția sistemelor de comandă-control (C2).

Bibliografie

I. Legislație națională și internațională:

1. ****Constituția României*, București, 2003.
2. *** *Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene*, intrat în vigoare la 1 decembrie 2009.
3. ****Conceptul strategic al NATO*, 2010.
4. ****Programul de guvernare 2013-2016*, Guvernul României, 2011.
5. ****Strategia de securitate națională a României*, București, 2006.
6. *** *Carta Albă a Apărării*, București, 2013.
7. *Carta Albă a securității și apărării naționale*, Guvernul României, București, 2004.
8. ****Concepția de înzestrare cu sisteme și echipamente majore a Armatei României în perioada 2006-2025*, București, 2006.
9. *** *Strategia Națională de Apărare a Țării*, publicată în Monitorul Oficial nr. 799, Partea I, 28.11.2008.
10. ****Strategia Națională de Apărare a Țării (proiect)*, 2010.
11. *** *Legea nr. 473/2004 privind planificarea apărării*, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 1052, Partea I, din 12.11.2004.
12. ****Directiva de planificare a apărării nr. 4/2007-2012*.
13. ****Strategia de Transformare a Armatei României*, București, 2007.
14. ****Strategia Militară a României (proiect)*, București, 2011.
15. *Doctrina Armatei României*, București, 2012.
16. ****Planul strategic al Ministerului Apărării Naționale 2010-2013*, 2009.

II. Literatură de specialitate:

1. ALEXANDRESCU, Grigore; BĂHNĂREANU, Cristian, *Operații militare expediționare*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007.
2. CHEȚE, Emil, RAȚIU, Aurelian, CIUPEI, Ioan, *Transformarea militară*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009.

3. DOVAL E., *Managementul schimbării organizaționale în context internațional*, Infomarket, 2005.

4. DUȚU, Petre, *Fenomene și procese definitorii pentru evoluția armatei naționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2008.

5. FRUNZETI, Teodor, *Paradigme militare în schimbare*, Editura Militară, 2005.

6. GARSTKA, John J., *Analiza transformării NATO*, în „Revista NATO”, 2005.

7. LUZARRAGA, Francisco Aldecoa; LLORENTE, Mercedes Guinea, *Europa viitorului*, Editura Polirom, Iași, 2011.

8. NATO Office of Information and Press, *Manualul NATO*, Brussels – Belgium, 2006.

9. PAȘCU, Ioan Mircea, *Defence Planning in a democracy*, în COTTEY, A.; FORESTER, A.; EDMUNDS, T., *Democratic Control of AF în Central and Eastern Europe*, Houndmills, Palgrave, 2000.

10. WATTS L., *Romanian Military Reform and NATO Integration*, Center for Romanian Studies, Iași, Oxford, 2002.

III. Materiale accesate on-line

1. Camera Deputaților, *Document sinteză privind prioritățile strategice pe termen mediu pentru anul 2014 și perspectiva 2015-2017*, <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/500/10/4/318.pdf>.

2. NATO, *Summit Declaration on Defence Capabilities: Toward NATO Forces 2020*, Press Release (2012) 064, 20 mai 2012. http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87594.htm?mode=pressrelease

3. NATO, *The Connected Forces Initiative*, http://www.nato.int/cps/ro/natolive/topics_98527.htm

4. MAVRIȘ, Eugen *Transformarea Armatei României*, Direcția planificare strategică, 2013, <http://www.docstoc.com/docs/144922333/transformarea-armatei-romane>

5. *Legea planificării apărării* (proiect 02.10.2013), <http://www.roarmy.ro/mapn-a-supus-dezbaterii-publice-proiectul-legii-privind-planificarea-apararii/>

ANEXA

Distribuția cheltuielilor de apărare pe categorii

Țară	Medie 1990- 1994	Medie 1994- 1999	Medie 2000- 2004	Medie 2005- 2009	2009	2010	2011	2012	2013e
Procentaj alocat cheltuielilor de personal									
Albania	-	-	-	-	66,2	75,7	77,1	70,0	73,2
Belgia	68,3	69,3	70,4	75,1	74,5	75,5	75,9	78,5	77,0
Bulgaria	-	-	-	49,9	59,2	64,3	67,4	64,7	75,5
Canada	49,7	44,2	44,5	45,8	45,3	45,3	49,3	51,7	49,7
Croația	-	-	-	-	72,4	71,6	67,2	68,1	68,0
Republica Cehă	-	-	45,4	48,2	46,1	50,7	56,3	61,7	62,1
Danemarca	57,5	59,8	52,8	52,3	56,3	50,8	52,2	49,0	50,1
Estonia	-	-	-	29,5	34,5	34,5	32,2	29,7	43,2
Franța	-	58,2	59,6	55,7	49,3	47,6	49,4	49,1	49,2
Germania	57,4	61,5	60,0	55,4	53,2	52,7	52,3	50,6	49,6
Grecia	63,0	61,7	68,9	71,2	56,5	65,1	76,0	73,2	68,3
Ungaria	-	-	48,8	48,8	50,4	56,4	50,6	47,7	52,0
Italia	63,6	71,8	73,1	75,2	73,9	75,1	74,8	77,1	76,9
Letonia	-	-	-	46,1	59,3	55,9	51,3	56,2	51,5
Lituania	-	-	-	56,9	60,9	65,6	66,9	66,8	66,6
Luxemburg	76,2	79,1	76,0	67,2	57,0	45,6	52,3	54,2	51,1
Olanda	56,9	54,6	50,6	48,8	50,1	52,3	54,7	57,5	55,6
Norvegia	40,6	38,0	39,8	43,1	42,4	42,7	43,4	42,4	41,1
Polonia	-	-	63,3	57,8	61,1	56,8	57,8	57,3	57,4
Portugalia	77,3	80,8	79,8	75,5	75,3	70,2	78,3	78,4	74,0
România	-	-	-	67,1	79,8	79,1	79,1	84,0	75,5
Republica Slovacă	-	-	-	50,9	55,8	62,4	69,5	66,5	74,1
Slovenia	-	-	-	62,6	67,1	61,7	74,6	78,9	80,3
Spania	64,9	66,5	58,2	54,7	58,7	63,4	64,8	57,2	-
Turcia	50,1	48,2	46,1	50,0	49,6	49,7	53,0	56,0	57,6
Regatul Unit al Marii Britanii	42,2	39,4	39,4	38,9	37,5	35,7	37,5	38,9	35,0
Statele Unite ale Americii	39,3	39,0	36,1	37,1	46,9	46,4	41,5	34,2	36,5

Procentaj alocat cheltuielilor de echipament									
Albania	-	-	-	-	11,3	15,7	13,4	14,4	15,8
Belgia	7,8	5,8	6,1	6,5	8,2	6,8	6,3	3,6	2,8
Bulgaria	-	-	-	17,6	14,2	15,4	6,3	3,7	2,3
Canada	18,1	12,7	12,9	12,8	12,8	13,8	10,6	9,3	14,5
Croația	-	-	-	-	10,2	8,1	15,8	14,7	10,7
Republica Cehă	-	-	18,9	13,1	22,4	12,4	13,3	14,8	9,5
Danemarca	15,8	12,8	16,0	13,8	9,9	14,1	9,7	9,0	9,9
Estonia	-	-	-	14,9	17,9	11,9	10,1	13,7	14,2
Franța	-	21,3	19,7	22,6	27,0	30,2	28,2	30,6	28,8
Germania	13,5	11,8	14,0	15,6	17,6	17,6	16,4	16,5	16,0
Grecia	22,8	20,1	12,3	16,1	27,8	18,0	5,9	7,5	17,7
Ungaria	-	-	11,2	11,1	12,7	12,1	12,3	5,8	9,8
Italia	16,3	12,9	12,3	10,5	11,3	10,9	11,7	8,9	13,6
Letonia	-	-	-	9,6	5,4	15,6	10,8	10,5	12,0
Lituania	-	-	-	16,6	16,2	10,0	9,4	11,2	9,3
Luxemburg	3,4	4,1	7,4	12,4	17,4	34,4	21,9	17,1	15,8
Olanda	15,6	16,4	16,2	17,3	17,6	15,7	14,4	13,4	13,1
Norvegia	24,9	24,5	21,8	20,7	19,2	18,1	17,0	17,8	18,9
Polonia	-	-	10,9	16,1	15,9	18,1	16,1	15,2	13,9
Portugalia	5,7	5,5	6,0	9,5	8,7	13,2	12,1	9,3	9,2
România	-	-	-	15,6	8,7	8,7	7,6	4,1	14,6
Republica Slovacă	-	-	-	14,2	13,2	9,8	7,1	9,6	5,5
Slovenia	-	-	-	9,5	8,5	18,0	5,7	1,2	1,5
Spania	12,4	12,8	18,1	20,6	17,4	12,1	6,7	22,9	-
Turcia	23,7	26,5	32,6	28,5	25,6	28,0	24,6	21,2	20,5
Regatul Unit al Marii Britanii	21,0	24,8	23,8	22,3	21,9	24,5	22,0	19,5	23,1
Statele Unite ale Americii	25,1	26,2	24,8	24,6	24,1	24,1	26,2	25,8	24,7

Datele sunt preluate din documentul NATO Public Diplomacy Division, Press Release, PR/CP(2014)028, 24 februarie 2014

Redactor: Daniela Răpan
Coperta: Elena Pleșanu

Lucrarea conține 60 pagini.

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate
Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
Tel.: +41.021.319.56.49
Fax: +41.021.319.57.80
E-mail: cssas@unap.ro, Website: <http://cssas.unap.ro>

0162/390/2014

C.231/2014